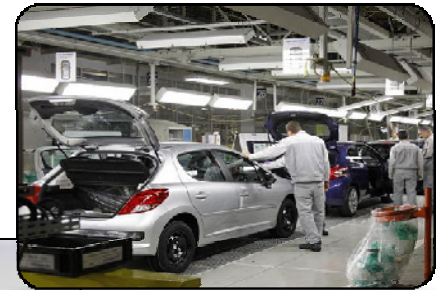

موانعی که تولید را به سر منزل مقصود نمی‌رساند: نبود نقشه راه، سر درگمی در تصمیم‌گیری و هزینه‌های تحمیلی بر آن

کمیسیون اقتصاد کلان

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

۱۳۹۳/۰۱/۳۱

« قصیده ۲۰۰۰ »

بر سر قافله سالار چه رفت ؟

و اگر همراه این قافله گشتند ، گهی
برنگشتند چرا ؟

ما چه کردیم برای دگران ؟
و چرا از خم این چنبره بیرون نشدیم ؟

برداشت و تلخیص از « قصیده ۲۰۰۰ »
زننده یاد دکتر مجتبی کاشانی

هیچ پروازی نیست

برساند ما را به قطار « دو هزار »

و به قرن دگران

مگر انگیزه و عشق

مگر اندیشه و علم

مگر آیین و صلح

و تقلا و تلاش

قرنها گرچه طلبکار جهانیم

ولی

ما در این قرن بدهکار جهانیم

چه باید بکنیم ؟

هیچ کس گاری ما را به قطاری تبدیل نکرد

هیچ کس ذوق و اندیشه پرواز نداشت

هیچ کس از سر عبرت به جهان خیره نشد

هیچ کس از سفری تحفه و سوغات نداشت

من در این حیرانم

که چرا غافلۀ علم از اینجا نگذشت ؟

یا اگر آمد و رفت

پدرانم سرگرم چه کاری بودند ؟

راز و اسرار جهان

کشف می شد یک روز

ما **نبینیم** کسی می بیند

ما **نفهمیم** کسی می فهمد

هیچکس منتظر مهلت **خمیازه** ما نیست

گلم

هیچکس منتظر **خواب** تو نیست

که به پایان برسد

لحظه ها می آیند

سالها می گذرند

و تو در قرن خودت می خوابی

قرن آدمها هر لحظه تفاوت دارند

قرنها ، گاه ، کوتاهتر از ده سال اند

گاه ، صدها سال اند

قرنها می گذرند

و تو در قرن خودت **می مانی**

ما از این قرن نخواهیم گذشت

ما از این قرن نخواهیم گریخت

با قطاری که کسانِ دگری ساخته اند

آغاز سخن ۴

مقدمه ۷

فصل اول : نگاه راهبردی دولت به توسعه ..... ۱۲ - ۲۴

۱-۱- نفی گروه های منفعت طلب ..... ۱۳ - ۱۴

۱-۲- استفاده از نخبگان جامعه و تکیه بر برنامه ..... ۱۵ - ۲۲

۱-۳- نقش اثر گذاری عوامل خارجی ..... ۲۳ - ۲۴

فصل دوم : تکیه بر تولید و تولید گرایی ..... ۲۵ - ۸۸

۲-۱- اقتصاد مبتنی بر دانش و ..... ۲۶ - ۲۷

۲-۲- هزینه های سربار شده بر تولید صنعتی در ایران و مقایسه آن با سایر کشورها ..... ۲۸ - ۶۴

الف- هزینه های تبدیل

ب - هزینه های نا اطمینانی

ج - هزینه های مبادله

۲-۳- اقدامات سایر کشورها برای کاهش هزینه و ریسک تولید ..... ۶۵ - ۸۸

فصل سوم : نتیجه گیری و پیشنهاد ..... ۸۹ - ۹۶

- آغاز سخن

دگرگونی سپهر اجتماعی در تاریخ حیات جمعی انسان ها ، از شوق انگیزترین مباحثی است که از دیرباز اذهان متفکران بزرگ اجتماعی را به خود مشغول داشته است . تحول و شکل پذیری جامعه های انسانی بیش از هر چیز با **شیوه های تولید و به ویژه تولید صنعتی** درارتباط است . از این رو ضرورت مطالعه درزمینه رشد و توسعه اقتصادی و به خصوص صنعتی ، به عنوان **عامل زیربنائی** به صورت جدی برای **شناخت و پویائی و مکانیسم تحولات جامع** جدید از یک سو و نیز ، ضرورت دست یابی به الگوهای توسعه و نوسازی جوامع پیشرفته از سوی دیگر آشکار می شود .

کشورمان اگرچه به مدد خون شهیدان درزمینه سیاسی دستاوردهای پراهمیتی را در زمینه استقلال سیاسی داشته ، لیکن درزمینه اقتصادی ، درکمال تاسف ، شاهد **وابستگی شدید** و عدم استقلال حتی نسبی درآن می باشیم . کافی است درحال حاضر نگاهی به اطراف خود بیفکنیم **وفروماندگی اقتصاد** را شاهد باشیم .

سئوالات زیادی این روزها در ذهن تک تک ما می بایست جا بگیرد و پاسخ فراخوری برای آن مهیا گردد ، شاید لازم باشد قبل از اینکه نسل آینده **به طرح سئوال از ما** پردازد و این نسل را به **چالش** بکشد ، خود وارد این گودشویم و **پرسمان خود** باشیم .

چگونه شد که درقیاس با برخی کشورها،علیرغم وجود مواهب خدادادی کم نظیر درجهان ، دراقتصاد عقب مانده باقی ماندیم ؟ چرا بعضی از ملل رشد یافتند و تعدادی دردور باطل فقر و توسعه نیافتگی در جا زده اند ؟

چگونه شده که تعدادی از همین ملت‌های بعضاً جهان سومی ، به وادی کشورهای توسعه یافته پاگذارند و تعدادی نتوانسته اند با این غافله همراه شوند؟ ساربانان ما درکجای این منزل **به خواب رفتند** و یا چه شد ، که به مسیرهای اشتباه رهنمون شده ایم که امروز ، کسانی صحبت از این می کنند ، به قاعده سوابق تاریخی و شواهد گذشته مزیت نسبی ایرانیان در **دلالتی و واسطه گری** بوده است و می باشد !؟

چگونه است که مصرف گرائی **افراطی** اندوهبار هر آن چه دیگران تولید نموده اند ، تا عمق وجود مان ریشه دوانده و به سبب عدم زحمت برای خلق آنچه مصرف می نمائیم و **کسب** ساده و بی دردسر آنها ، پلشتی های ناهنجار را در رفتارهای جامعه خود **نهادینه** نموده و هر روز در این باتلاق بیشتر فرو رفته و سپهر اجتماعی خود را آلوده نموده ایم ؟ چه باید کرد؟

در همین راستا ، کمیسیون اقتصاد کلان در طول هشت سال گذشته به کرات در گزارشهای خود ، موانع توسعه نیافتگی کشورمان را در قالب تحلیل ها و مصداق های متعدد به تصویر کشیده و راه حلهائی را در حد وسع نظری خود برای فائق آمدن بر آن ارائه نموده است .

این گزارشها نشان میداد که اقتصاد کشورمان دچار یک دُمَل بزرگ گردیده بود، به نحوی که حتی اگر عوامل تسریع کننده ناشی از سوء تدبیرها در طول دهه گذشته که باعث سر باز شدن کنونی این **دُمَل** شده است، کتمان میشد، با احتمال قوی تا پنج یا شش سال آتی این اتفاق رخ میداد.

همچون گزارشهای قبلی ، در این گزارش هم وجوهی چند از دلایل متعدد مشکلات عقب ماندن توسعه صنعتی ارائه میشود و این واقعیت را عیان میسازد که جدای از الزامهای حیاتی مورد نیاز رشد صنعتی و عدم توفیق فن آوران که نتیجه آن می توانست شکل پذیری جامعه در مسیر تعالی رفتاری باشد ، چگونه در مقایسه با سایر کشورها تولید ما و به ویژه **تولید صنعتی** بی پناه رها گردیده و **هزینه های متعددی را** دولت های مختلف کشورمان **بر آن تحمیل نموده** و می نمایند . در نهایت تنها چند مصداق از نحوه عمل کشورهای دیگر برای کمک به تولید صنعتی و ارتقاء فن آوری را ارائه می دهیم تا کسانی که بخش صنعتی کشور را **لوس** نامیده و همه انتقادات را متوجه این بخش از اقتصاد نموده و از بیان همه حقایق امتناع می نمایند ، بتوانند با نگاه تحلیلی عمیق تر راههای برون رفت را پیشنهاد نمایند.

اگر قبول نمائیم که بخش صنعتی کشور **ناکارآمد** است - که هست - باید بپذیریم که سایر بخشها، همچون واسطه گریهای مالی، خدمات، نظام اجرائی، نظام تقنینی و دانشگاهی ما نیز از چندان کارآمدی شایسته و بایسته ای برخوردار نیستند. در این میان شایسته است بی آنکه انگشت اتهام را به سمت بخش و یا فصل خاصی متوجه نمائیم، بدین نکته پردازیم که بی دلیل **آخرین فروغ** شعله هائی را که **تنها** می تواند با بکارگیری تدبیر، اندیشه و عمل به نقطه پایداری و تولید ارزش افزوده واقعی و استقلال نسبی و امنیت کشور منتهی گردد را به نابودی نکشانیم.

– مقدمه

در کشور عزیزمان ، در عرصهٔ مباحث اقتصادی واژه‌های « رشد » ، « توسعه » ، « انحصار » ، « بهره‌وری » و امثالهم فراوان به کار برده می‌شود، اما برای شناخت عمیق این مقولات چنانکه باید نکوشیده ایم و حداقل آنکه به فهم مشترک از این عبارات نرسیده ایم ، در نتیجه حرکت‌های ناهمگون خود را در عرصه‌های اقتصادی ادامه داده و مشکلات بی شماری را برای کشور خود فراهم نموده ایم . جامعه با سابقه و کهن ما به عنوان بخشی از اجتماعات بشری ، ناگزیر از پیمودن راهی است که با طبیعت انسان و احتیاجات مادی و معنوی او همسوئی داشته باشد . بنابراین آگاهی عمیق از تحولات اقتصادی ، اجتماعی و ابداعات دنیای پیشرفته ، در بسیاری از مواقع می‌تواند ما را در انتخاب راه بهتر و صحیح تر یاری دهد و از بیراهه رفتن و هدر دادن منابع و عمر نسلها جلوگیری کند .

جامعه ، همگام و متناسب با چرخه و آهنگ تولید در مسیر دگرگونی و تحول قرار می‌گیرد و در عین حال و هماهنگ با آن ، تحولات سبب ساز تغییر رفتار انسان ها و پرورش آنان میشود . نمونه‌های متعدد این واقعیت را می‌توان در کشورهای توسعه یافته شرق آسیا مشاهده نمود . از همین روی فراهم ساختن بسترهای مناسب اقتصادی ، تلاش بر مبنای تولید بیشتر و خلق مزیت‌های نسبی ، میل به پویا و اشتیاق به ایجاد تحولات سودمند فرهنگی و اجتماعی را در میهن عزیزمان شتاب می‌بخشد.

در این میان ، همه ایرانیان آزاد اندیش به یقین خواهان احیاء عظمت و اقتدار کشور عزیز خویش هستند . پس چگونه است که دستیابی به این هدف مشترک و دلچسب چنین دشوار به نظر می‌رسد . آیا عدم شناخت صحیح و عمیق پدیده‌ها علت آن است یا پیچیده بودن این پدیده‌ها ؟ آیا عقب ماندن از گسترش روز افزون دانش بشری عامل ناتوانی ما در بازآفرینی عظمت کشور است یا چنین شوقی اساساً دست یافتنی نیست؟ آیا ما نخواسته‌ایم یا نتوانسته‌ایم ؟

واقعیت اینست که همه عوامل می تواند اثر گذار بوده باشد. لیکن حقیقت غیر قابل کتمان، **عقب ماندن** از قافله تولید و خلق علوم و فنون محض و تعطیلی اندیشه های اجتماعی در طول شش سده گذشته و همچنین عوامل خارجی و بی ثباتی های متعدد در کشورمان از مهم ترین عوامل بوده اند. از زمانیکه گوتنبرگ در حدود سال ۸۱۸ شمسی حروف چاپی قابل جابجائی و ماشین چاپ را اختراع نمود، و باعث نشر وسیع دانش گردید تا سال ۱۳۰۴ شمسی دانشمندان بی شماری همچون وات، لاوازیه، نیوتن، توریچلی، لایب نیتز، کانت، هگل و ... در علوم محض و علوم اجتماعی و همچنین در علوم اقتصادی دانشمندانی همچون آدام اسمیت، دیوید ریکاردو، فردریک لیست، فردریک باستیات و ... به جامعه بشری خدمت نموده و باعث ارتقاء و توسعه یافتگی کشورهای توسعه یافته گردیده اند. در سده هائی که کشورمان به دلیل تهاجمات و نا امنی های متعدد گرفتار خواب غفلت و خموده گی شد، جوامع توسعه یافته با نشر دانش در عمل و با سعی و خطاهای متعدد، ضمن کسب **دانش ضمنی**، ظرفیت های جذب توسعه را ایجاد نمودند. البته کشور ما و بزرگان این قوم نیز در این میان چندان مغفول نمانده اند و حرکت هائی هر چند کوچک انجام شده است، اگر چه از بضاعت علمی کافی برخوردار نبوده اند.

از آن جمله می توان به بخشی از وقایع یکصد و پنجاه سال گذشته و به ویژه اقدامات میرزا تقی خان امیر کبیر در اعزام دانشجویان به خارج از کشور و به کارگیری معلمان خارجی در مدرسه دارالفنون و سپس انقلاب ارزشمند مشروطه و ورود علوم و فنونی جدید، اشاره کرد. اگر چه این تحولات جدید با کمک شوقی که در میان فرهیختگان جامعه برای **غلبه بر عقب مانده گی** به وجود آورد و باعث به کارگیری نظریاتی شد که به ایجاد چرخ های ساده توسعه انجامید، اما مشکل در آنجا بود که در ایجاد این علوم و فنون **نقشی نداشتیم** و به فهم عمیقی از شرایط و **بستر** رشد و نمو نظریات به ویژه در زمینه علوم اقتصادی پی نبردیم و تنها به کارگیری **مستقیم** آنها را مد نظر قرار دادیم، و نهایتاً گرفتار سردرگمی ها شدیم.

در این میان، تجارب گروه مشاوران هاروارد که برای کمک به تدوین برنامه عمرانی چهارم پیش از انقلاب، طی سالهای ۱۳۳۷ الی ۱۳۴۱ در ایران بسر می بردند میتواند در درک موضوع کمک نماید .

"این عده ، اکثراً به معنای واقعی د رایران غریب بودند زیرا به دلیل چند سال زندگی در خارج از کشور که برخی از آنان مدتی بسیار طولانی اقامت داشتند رنگ و بوی فرهنگ های بیگانه را به خود گرفته بودند . این رنگ و بو نیز معمولاً از جنبه های آرمانی (یا حتی اسطوره ای) این فرهنگها اخذ شده بود تا واقعیتهای آن . آشنایی اندک و گزینشی آنان با این فرهنگها احتمالاً سبب این امر بوده است . آنان تحت جبر شرایط با ویژگیهای شخصیتی خود نقش نمایندگان الگوهای فرهنگی را گرفتند که البته به طور کامل هم آن را نفهمیده بودند و خود را با این الگوها به صورت ناقص هم رنگ کرده بودند . در جریان این غربت فرهنگی ، آنان نه فقط ارتباط خود را با فرهنگ سنتی و بومی قطع کردند ، بلکه برای اکثر این افراد عنصر بومی فرهنگ به عنصر « بیگانه » بدل شد ، عنصری که تنها در صورت اجبار به زندگی در میان هموطنان باید آن را تحمل کرد . " (۱)

"ما بیش از پیش یقین کردیم که جامعه سنتی (که ایران نمونه آن است) باید راه ویژه و احتمالاً پیچ در پیچ خود را در فرآیند پیشرفت و توسعه طی کند . بیماریهای این جامعه را به سختی می توان با نسخه هائی درمان کرد که مختص شرایط جوامع توسعه یافته غرب است . در جامعه سنتی مفهوم تغییر باید مبتنی بر نیروهای باشد که تماماً از محیط خود این جامعه بجوشند . ما در طی ماموریت خود ، بیش از پیش اعتقاد پیدا کردیم که نیروهای جهانی شمولی که برنامه ریز توسعه ، در جامعه در حال توسعه به سهولت یا به طور موثر بتواند بر آنها تکیه کند ، اندک هستند . " (۲)

۱- تاس . اچ . مک لئود (سرپرست اجرائی گروه اعزامی مشاوران دانشگاه هاروارد به ایران)، برنامه ریزی در ایران ، ترجمه علی اعظم محمد بیگی ، نشر نی ،

چاپ دوم ، سال ۱۳۸۰ ، شابک ۳۴۷ - ۳۱۲ - ۹۶۴ ، صفحه ۵۰-۴۹

۲- تاس . اچ . مک لئود ، همان ، صفحه ۷۸

توضیح : گروه مشاوران دانشگاه هاروارد برای کمک به تدوین برنامه عمرانی سوم از سال ۱۳۳۷ الی ۱۳۴۲ در ایران حضور پیدا نمودند.

و بدین سان در حوزه اقتصاد به دلیل نظریات متعدد، دچار سردرگمی و عدم اتخاذ تصمیم صحیح توسط دولتهای متعدد کشور و برخوردهای نظری نخبگان خود بوده ایم که منجر به فرسایش کشور در زمینه اقتصادی گردیده است. به نمونه ای دیگر از دریافت های کارشناسان دانشگاه هاروارد از جامعه ایران توجه نمائید.

"در برخوردهای فکری در ایران آنچه راه حل مسئله به نظر می رسد، معمولاً راه حل نیست بلکه نوعی سازش ناپایداری است که با متقاعد شدن یا تغییر نگرش فرد چندان سرو کار ندارد. در این شرایط، چون افراد با یکدیگر برخورد شخصی می کنند نه عقیدتی، برخوردها معمولاً با صف آرائی و یارگیری علیه یکدیگر حل می شود، نه با برهان و استدلال. در این صف آرائی، پیشقراولان افکار به پایگاه تجمع گروههای رقیب بدل می شوند. این گروهها وجه مشترک خود را در عناصری می جویند که بسیار دور از ملاحظات خاص برخورد فکری مورد نظر است. در واقع، ناظر خارجی اغلب نگران است که در این جنگ بلوکهای قدرت آیا این نوع ملاحظات نقشی دارد؟ در این شرایط روشن است که هر فکر نو نه با معیار حقانیت ذاتی خود بلکه بر حسب میزان ماندگاری آن در نقش سلاحی در جنگ قدرت سنجیده می شود. در چنین محیطی چون سازش و مصالحه براساس چگونگی موازنه قوا صورت می گیرد نه نیروی برهان و استدلال و چون بلوکهای قدرت به طور مصلحتی نه از روی ایمان و اعتقاد به همبستگی می رسند قرار و مدارها و تفاهمات مربوطه ناپایدار و زود گذرند. به این ترتیب، دنیای منازعات مستدل و منطقی به عرصه ظهور قدرتهای متخاصم و ناپایدار مبدل می شود و در میان این هیاهوها صدای عقل که غالباً ضعیف است خاموش می شود." (۳)

مطالعه گروه هاروارد و سایر مطالعات در این زمینه نشان می دهد ، بخش عمده مشکل اقتصاد ایران سیستم مدیریت دولتی و **ناکارآمدی تصمیم گیری و تصمیم سازی است**. اینکه به عنوان مثال سازمان برنامه فقط در پروژه‌های عمرانی و ساخت و ساز خلاصه گردیده است و به بسترسازیهایی توسعه‌ای به معنای واقعی، اجتماعی و برنامه‌ریزی بلند مدت آن وارد نمی شد.

این گزارش قصد آن دارد تا در دو فصل پیش رو ، این مهم را کالبد شکافی کرده و خواستار نگاه راهبردی دولت به امر توسعه ، ایجاد تمرکز بر تصمیم گیری‌های اقتصادی ، نگاه معقولانه (و حتی اندکی با دید تردید) به نظریات و توصیه های خارجی و نهایتاً تکیه بر مفهوم تولید و تولیدگرایی به معنای مؤثرترین راه کار خروج از بحران پیش رو بپردازد . در این فصل اشاره ای به هزینه های مشهود و نامشهود مرتبط بر تولید خواهیم داشت و این گزارش را با طرح این سوال که چه باید کرد ؟ به پایان می بریم .

در اینجا کمیسیون وظیفه خود می داند از کارشناسان آقای محمدهاشم صفار ، و خانم اکرم زین الیان و سایر همکاران آقای حسین خسروجردی ، خانم مرجان بهرامی ، خانم لیلا مرتضوی ، آقای بهزاد عباسی ، آقای هادی ابراهیمی و همچنین دبیر کمیسیون ، خانم نصیبه خیری به دلیل همراهی و تلاشهای مجدانه‌اشان در تهیه این گزارش تشکر نماید .

با آرزوی سربلندی روز افزون ایران

کمیسیون اقتصاد کلان

اتاق بازرگانی ، صنایع و معادن و کشاورزی **ایران**

فصل اول

نگاه راهبردی دولت به توسعه

۱-۱- نفی گروههای منفعت طلب

در خصوص اندازه دولت در اقتصاد، طی سده های گذشته تحلیلها و تفسیرهای فراوانی به عمل آمده است و در این میان می توان به برداشت های صفر و صد نیز رسید . اما آنچه این روزها بیشتر مد نظر است **نه اندازه دولتها** ، بلکه **نقشی** است که آنها می توانند در تجهیز و راه اندازی توسعه و به خصوص حرکت های صنعتی ایفاء نمایند . تجربیات کشورهای تازه صنعتی شده نشان می دهد که در کشورهای عقب مانده ، چه از لحاظ اقتصادی و چه از لحاظ صنعتی ، دولت تنها **کارگزار** اقتصادی است که می تواند ، **بانقش حیاتی** خود در **فرماندهی دوراندیشانه** همراه با قدرت اجرایی قوی ، قادر به **ابتکار عمل** برای توسعه اقتصادی و کاهش فقر باشد . همچنین با ملاحظه تجارب حاصل شده در بین کشورهای مختلف خارج شده از مدار توسعه نیافتگی، یک شرط اساسی را میتوان برای تحقق امر فوق احصاء نموده و آن هم **استقلال دولت از گروه های منفعت طلب** است. از این رو به دلیل ترس و توهم دخالت و نظارت ، نباید به **نفی** همیشگی نقش سازنده دولت روی آورد .

"تجربه کره جنوبی و تا حدی برزیل نشان می دهد که مداخله دولت همیشه ضرورتاً محکوم به آفت « **قصور دولت** » در نتیجه **عدم صلاحیت** و **فساد دیوانسالاران** و فعالیت های اجاره طلبان سرمایه به شکلی که نئولیبرالها تلویحاً اظهار می دارند ، نیست . هر چند ، **مداخله** کارآی دولت مستلزم ایجاد **نهادهائی** است که بتوانند **سیاستهای مناسبی را تدوین** کنند و به اجراء بگذارند . این امر به نوبه خود به شرایط سیاسی کلی تر ، که تعیین کننده **درجه استقلال دولت** از گروه های **صاحب منفعت** در جامعه و تعهد آنهاست که **در مسند قدرت قرار دارند** به توسعه اقتصادی ، **نیز بستگی** دارد." (۴)

" تجربه کره جنوبی از سال ۱۹۶۱ به بعد نشان می‌دهد که دولتی با درجه بالایی از **استقلال** در برابر **گروه‌های صاحب منفعت** و با دیوان سالاری **کارآ و تعهدی** قوی نسبت به **رشد اقتصادی**، در عمل می‌تواند به نتایج تحسین برانگیزی دست یابد." (۵)

اما در اقتصاد سیاسی و یا به عبارتی ، **سیاست زده** ایران ، در طول هشتاد سال گذشته به جز در چند دوره کوتاه که دولتهای کشورمان قادر گردیدند این نقش را با موفقیت نسبی بر عهده گیرند و تاکنون اثرات آن در کشور مشهود بوده و پایه های قابل اتکائی برای فائق گردیدن بر مشکلات ایجاد شده فراهم شده و میتوانند زمینه ساز جهشی بلند گردند ، در سایر وقفه های تاریخی توان اقتصاد کشور تحت تأثیر گروه های منفعت طلب واقع گردیده و تصمیم سازیها و تصمیم گیریها را به دلایل علقه های منطقه ای ، قومی و یا احساسی و بعضا جلب نظر خاصه توده مردم و تأمین اهداف و رضایتهای کوتاه مدت ، ناکارآمد نموده و به همین دلیل همواره اقتصاد کشور مواجه با تلاطم های سنگین و عقب گرد های ناخواسته گردیده است.

۲-۱- استفاده از نخبگان جامعه و تکیه بر برنامه

سوابق و تجارب بسیار زیادی در کشورهای توسعه یافته نشان می دهد که دولت ها باید با همراهی **نخبگان جامعه** ، **چشم انداز بلند مدت** برای توسعه صنعتی و **وظیفه معرفی** راهبردهای گام به گام بنگاه های تولیدی را در زمین سخت و دیربازده توسعه صنعتی که معالماً به توسعه اقتصادی و پیشرفت منجر می گردد را به عهده گیرند.

از لحاظ تاریخی اکثر کشورهای توسعه یافته تنها هنگامی **قادر** گردیدند ، واقعاً ثروتمند شده و به طور نسبی بر فقر فائق آیند که **تمرکز** خود را بر **توسعه صنعتی** بنا نهادند . تاریخ کشورهای توسعه نیافته و عقب مانده، گواه آن است که، **محول نمودن** توسعه اقتصادی به بازار و تجارت آزاد ، **بدون بنیادهای سالم و معتبر صنعتی** به طور اجتناب ناپذیری به **شکست** پایه های صنعتی منجر شده و به ایجاد صنایع زائد ، با فناوری پائین و بدون اقتصاد مقیاس می انجامد، تولیداتی که بواسطه زیاندهی ، قادر به بقاء ، پیش برندگی و پایداری نمی باشند .

"بعضی کارها مهم ، درجه یک و اساسی است ، بعضی هم کارهای فرعی است . اینها باید انجام بگیرد ، منتها جهت را مشخص کنید ، بدانید چه کار می خواهیم بکنیم . **نقشه جامع برای تحول ، در دستان امان باشد** . بر اساس این نقشه جامع ، اجزای گوناگون را ، یکی زودتر ، یکی دیرتر ، به وجود می آوریم... اگر **نقشه جامع وجود نداشت** ، اگر در این تحول **نگاه کلان** وجود نداشته باشد ، **کارها ممکن است متناقض** از آب در بیاید ، **تکراری** باشد ، **زائد** باشد ، **کمبودهای بزرگی** به وجود بیاید. پس **نگاه کلان و جامع** ، شرط اول است... " (۶)

بدون در نظر گرفتن الزام نقشه راه توسط دولتها و قوای کشور در طول هشت دهه گذشته، در بسیاری از موارد گرفتار واحدهای متعدد، مشابه و غیر اقتصادی گردیده ایم که از جمله معضلات کنونی کشورمان می باشد. به عبارت دیگر بدون درک عمیق از دستمایه واژه‌هائی همچون «**انحصار**» و ترس وافر از آن، ما را گرفتار چنان خرد گرائی نموده که اکنون وبال کشور گردیده است و بصورت قابل توجهی از قافله فن آوری جهان عقب مانده ایم.

"**اسیر شدن** کارخانه‌های پر قدرت در **دام تولید** کالاهای **کم سود** و **دور ماندن** از بازار های پرسود و **متکی** به **طرح‌های نو**، **نگرانی** همیشگی **برنامه ریزان دولتی** در کره جنوبی بوده است. **کارآفرینی** و به ویژه **تن دادن** به **مخاطرات** بخش فناوری کار **ساده ای** نیست. دولت کره جنوبی **بر خلاف** هندوستان که به «**معامله ضد شومپتری**» **متوسل** شده بود **سعی** کرد دست به یک رشته «**معامله های شومپتری**» با تولید کنندگان **محلی** بزند که هدف از آن **ترغیب** آنها به تولید کالاهائی بود که از لحاظ فنی **چالش انگیزتر** بودند. **برانگیختن** انگیزه‌های کارآفرینی در **شرکتهای داخلی** به کارآفرینی سازمانهای دولتی **نیاز** دارد. پرورشگری درست مانند تولید گری، شکل «**کارآفرین**» از **دخالت دولت** است. «**دیوانسالاری کارآفرین**» کره جنوبی **توانست** با بهره گیری از ابزارها و استراتژیهای **متنوع**، مجموعه ای از نهادهای **جالب پدید آورد** که **هدف** همه آنها **راندن** بخش فناوری اطلاعات در داخل کشور به سوی **عملکرد سریعتر** از آنچه خود می **توانست بود**..... **دولت** نیز به تمامی شرکتهائی که به سرمایه گذاری در مراحل **آغازین** کار کمک می کردند **وامهائی با شرایط سخاوتمندانه می داد** (با بهره ای کمتر از نرخ بازار، **مدت طولانی بازپرداخت** و غیره)^(۷)."

اما ما در کشورمان حتی با وجود سردرگمی در انتخاب چشم انداز بلند مدت با توجه به ظرفیت مادی و معنوی، حتی در تعریف و بکارگیری واژه ها که بر اثر موجهائی ایجاد می گردد و یا تأثیرپذیری پیشنهادات خارجی، به مسیری اشتباه هدایت گشته ایم. تجارب بیان شده توسط مسئولین کشور و گروه مشاوران هاروارد میتواند تا اندازه ای روشنگر موضوع باشد. هنوز هم واژه «**توسعه**» با فعالیت های عمرانی، ساخت و ساز و امثالهم مترادف است، در حالیکه این امور می بایست در خدمت توسعه واقعی و مبتنی بر اهداف آن تعریف شده و ایجاد گردد.

"ما جوانان خوب و معتقدی بودیم که انقلاب کردیم . نیت ما هم خوب بود و دستاوردهای زیادی هم به دست آوردیم **اما نمی دانستیم** برای حفظ این دستاوردها ، ضمن معتقد و متعهد بودن ، **باید تخصص هم داشته باشیم** . انقلاب ، دستاورد ما بود و مابه خوبی نتوانستیم از آن حراست کنیم . در دهه ۶۰ جوانان پرشور بر کرسی های مدیریت کشور نشستند که معتقد و متعهد بودند **اما خیلی از آنها متخصص نبودند** . آنها با آزمون و خطا بنای رویه های غلطی را گذاشتند که **کودک امروزی دارد تاوانش را میدهد** . ... در نتیجه گاهی فکر می کنم باید به گذشته برگردیم و تکلیف خیلی از مسائل را دوباره روشن کنیم . اگر می خواهیم توسعه یافته باشیم ، باید الفبای توسعه را بیاموزیم . توسعه مثل شهر ، مثل جاده و مثل بزرگراه ها ، علامت هائی می خواهد که همه باید سواد خواندنش را داشته باشند . به قول حکیم فردوسی « کجا موج خیزد ز دریای قار » همان طور که از قیر موج بر نمی خیزد از انسان بی فرهنگ و ناآشنا با الفبای توسعه ، توسعه به وجود نمی آید . ... تمامی کشورهائی که با عقب افتادگی در حوزه های مختلف رو به رو هستند یا به تعبیر محترمانه تر ، کم توسعه یافته یا در حال توسعه هستند از این معطلات رنج می برند . چالش در حوزه های زیست محیطی ، شهری ، اقتصاد ، نظام اداری و ... حلقه های به هم پیوسته ای هستند که در نهایت به یک علت می رسند . **توسعه نیافتگی جوامع علت بروز و ظهور چنین معطلاتی است** . حال اینکه چرا توسعه در این جوامع رخ نداده یک علت یا دو علت ندارد و باید به صورت دقیق در مورد آن مطالعه کرد . یکی از سوء تفاهم های موجود این نکته است که **برخی خیابان قشنگ با نصب چراغ و دیگر جلوه های ظاهری را با توسعه اشتباه گرفته اند** . در واقع برخی فکر می کنند با اجرای پروژه های مختلف می توان به توسعه رسید ، غافل از آن که توسعه یک فرآیند مستمر و دائمی است . " (۸)

"اصلاحات اداری در ایران واقعاً حکایت غم انگیزی دارد . در این کشور « اصلاح اداری » که همچون « پیشرفت فنی » و « توسعه اقتصادی » اصطلاحی کلیشه ای است ، به طور نامشخصی با مفاهیم « نوسازی » و « پیشرفت » - که فی نفسه باید خوب باشد - ربط داده می شود . دولت یا برخی سازمانهای دولتی در مقاطع زمانی مشخص و معمولاً به هنگام رویارویی با مقتضیات سیاسی به این اصطلاحات کلیشه ای روی می آورند و می کوشند تا به آنها عینیت ببخشند . تلاشهای اصلاحگرانه در ایران معمولاً **عمر کوتاهی** داشته و نتیجه آن تنها گزارشهای تحلیلگران مدیریت دولتی روی هم انباشته شده است . " (۹)

"در سالهای اخیر یکی از مهمترین سیاستهای اقتصادی ایران، تنظیم برنامه تثبیت اقتصادی بوده است که این سیاست نخستین بار دو سال پیش اعلام شد. تنظیم و اجرای این برنامه در کشور به دلیل وقوع بحران ارزی متعارف در متون اقتصادی ضرورت یافت؛ بحرانی که در پی یک دوره رونق اقتصادی مهار نشده پدید آمده بود. بنابراین، تعجبی ندارد که چرا وام‌دهندگان خارجی نقش اصلی را در تنظیم برنامه تثبیت اقتصادی ایفاء کردند و از طریق صندوق بین‌المللی پول هنوز بر اجرای آن نظارت دارند. واقعیت هراسناک این است که دولت شاهنشاهی ایران پیش از وقوع این بحران به هیچ یک از هشدارهای داخلی توجه نکرد و بنابراین، این احساس را به وجود آورد که به استدلالهای اقتصادی و نیز به نظرات ایرانیان گوش نمی‌کند و تنها توصیه‌های (یا خواسته‌های) خارجیها را مورد توجه قرار می‌دهد. گذشته از این، جزئیات سیاست تثبیت در کشور به اندازه کافی مورد بحث قرار نگرفت و امروزه نیز اندک‌اند ایرانیانی که این سیاست را فهمیده باشند. این برنامه را اقتصاددانان کشورهای وام‌دهنده تهیه کردند یا به هر حال حاصل بحثهای دولت ایران و وام‌دهندگان است، نه بحثهایی که بین خود ایرانیان در گرفته باشد." (۱۰)

"طرحهای عمرانی به جای معیارهای اقتصادی براساس منافع خارجیها درجه بندی می‌شوند. راهها زودتر از همه ساخته می‌شوند چرا که وام‌دهندگان خارجی این را می‌خواهند. برنامه‌های دستگاههای اجرائی بی‌آنکه کاملاً درک شده باشند به دلیل توصیه خارجی آغاز می‌شوند. مطالعات امکان‌سنجی طرحها به مشاوران خارجی واگذار می‌شود که این طرحها را خود پیشنهاد کرده‌اند و غالباً سخنگوی منافع پیمانکاران یا سازندگان ماشین‌آلات خارجی هستند. خارجیهای ذینفع در برنامه عمرانی ایران فشارهای سنگینی به دولت می‌آورند و این فشارها طرحهای بسیار زیادی را در بر می‌گیرد. به نظر می‌رسد همین فشارها سبب شد که ایران نتواند خود پا پیش بگذارد و معین کند که چه طرحهایی اولویت دارند و سپس آنها را به وام‌دهندگانی پیشنهاد کند که علائق کلی در امر توسعه ایران دارند. برنامه ریزان نیز آن قدر به پاسخگوئی به پیشنهادهای خارجیها مشغولند که فرصت ندارند تا به طور واقع بینانه درباره نیازهای واقعی کشور تصمیم‌گیری کنند." (۱۱)

"در ایران **چرائی** ضرورت داشتن «برنامه جامع» (یا دست کم ، برنامه سرمایه گذاری پنج ساله که سرمایه گذاریهای پیشنهادی سازمانهای دولتی را بر مبنای معیارهای واحدی مورد سنجش قرار دهد) **کمتر ادراک شده** یا مورد بحث قرار گرفته و **به نظر می رسد به منزله یکی از آداب تشریفات** مورد نظر **بانک جهانی** در پرداخت وام پذیرفته شده باشد. به این ترتیب، **صورت و ظاهر** جامعیت برنامه، **جای فهم عمیق تر** منطقی را **گرفته** است که باید **پشتیبان** تجزیه و تحلیل مقایسه ای تخصیص منابع بین بخشهای مختلف باشد." (۱۲)

"به طور خلاصه ، وجود **نیروهای خارجی** گوناگون که روی دولت ایران (و تشکیلات برنامه ریزی کشور) **نفوذ** دارند **سبب** می شود که سیاستهای دولت **درهم ریخته** باشد و همراه این سیاستها بویژه سیاستهای اقتصادی **شفافیت لازم** را **نداشته** باشد. در واقع ، دولت ایران **هنوز خود** به هیچ گونه **اولویت بندی روشن و پایداری** دست نیافته است." (۱۳)

از دیگر نکات قابل توجه در تجارب گذشته کشورمان ، تعدد سازمانها و نهادهای اثر گذار در اقتصاد کشورمی باشد که بسیاری از اهداف را بر هم می زند . از سوی دیگر با تغییر دولتها و مجالس می توان مشاهده نمود که تغییرات پی در پی در تصمیم گیری هائی که در بسیاری از موارد **متکی** به قومی گرائی و قبیله گرائی می باشد ، باعث **اتلاف** بسیاری از منابع و ذخیره های حیاتی مورد نیاز برای توسعه می گردند.

".... میل به رفتارهای **قبیله ای** در میدان سیاست ، در میدان **اقتصاد** ، از دیگر نقاط **ضعف** ما است . " (۱۴)

۱۲- تاس . اچ . مک لئود، همان، صفحه ۱۶۱

۱۳- تاس . اچ . مک لئود، همان، صفحه ۱۶۳

۱۴- مقام معظم رهبری ، ۱۳۹۰/۵/۱۶

نکته تعدد مراکز تصمیم گیری مربوط به زمان حال تنها نمی باشد ، بلکه این واقعیت در بررسیهای گروه مشاوران هاروارد نیز به دقت ترسیم گردیده .

" در ایران کمیسیونها، شوراها، شوراها، شوراهای عالی و سازمانهای دولتی **زیادی وجود دارد** که رسماً **مسئولیت** اتخاذ و اجرای سیاستهای اقتصادی عمده را **بر عهده** دارند. بنابراین، در هر زمان، چند سازمان وجود دارد که **قانوناً مجاز** به سیاستگذاری اقتصادی هستند. در سالهای اخیر درجه اهمیت این سازمانهای **لحظه به لحظه** و تقریباً ماه به ماه **تغییر کرده** است. در چنین محیطی برای **سد کردن** راه یک سیاست **به راحتی** می توان یک سازمان دولتی را **علیه** سازمان دیگر **برانگیخت** یا از اجرای تصمیمات یک سازمان، از طریق ارجاع موضوع به سازمان یا شورای دیگری که اختیارات مشابه دارد، **جلوگیری کرد**. در نتیجه این وضع، هیچ شورا یا سازمانی را **نمی توان** مسئول موفقیت یا شکست سیاستها یا برنامه های دولت **دانست** زیرا هر سیاست در معرض برداشتهای متفاوت و **شک و تردید** درباره قلمرو اختیارات قانونی سازمانها قرار دارد. همه اینها سبب شده است که نظام اداری ایران نتواند سیاستهای چندانی را **اتخاذ** کند و تقریباً هیچ یک از سیاستهای اتخاذ شده **به صورت سازگار** یا هدفمند اجرا نشده اند. " (۱۵)

با بررسی در تجارب سایر کشورهای رها شده از توسعه نیافتگی نیز می توان مشاهده نمود که برای فائق آمدن بر این **مانع بسیار مهم** ، در خصوص **تصمیم گیری های اقتصادی** ، **یک مرکز متشکل از دولت و نخبگان تنها نقطه اتخاذ راهبرد** بوده و با استفاده از وجود **قدرت قضاوت قوی** در محل و در زمان ، اتخاذ تصمیم های حیاتی صورت می پذیرفت . نکته بسیار قابل توجه ، این واقعیت است که در حدود ۶۰ سال پیش ، **قبل از** سایر کشورهای رها شده از عقب مانده گی ، این مسیر راه حل به ایران **پیشنهاد** گردید .

" بین برنامه ریزی اقتصادی و کوشش توسعه گرایانه ، که روی یک برنامه سرمایه گذاری عمومی متمرکز است ، تفاوت وجود دارد . دغدغه برنامه ریزی اقتصادی ، تجزیه و تحلیل کلیت اقتصادی است که باید به کجا برود و چگونه به آنجا برسد ؛ کم پیش می آید که برنامه ریزی اقتصادی متضمن [قبول] مسئولیت برای اجرای برنامه باشد که معمولاً به کادرهای وزارتخانه ها واگذاشته می شود . برنامه ریزی با چنین معنایی ، [از سوئی] مستلزم درجه بالائی از همکاری و وفاق میان هم کارگزاران دولتی و نیز هم گروههای ذینفع خصوصی است و [از دیگر سو] مستلزم اعتمادی منطقی به توانمندی اجرائی وزارتخانه های دولتی است .

در جایی که این شرطهای کلاسیک برنامه ریزی یا به طرزی کم رنگ برقرار باشد و یا اصلاً برقرار نباشند ، حکومت چه بسا لازم باشد اقدام به تأسیس ارگانی ویژه جهت برنامه ریزی و اجرای برنامه توسعه خویش نماید که آن هم عمدتاً یا کاملاً مجزا از بقیه اجزای دولت باشد . **یگانه هدف آن نیز عبارت است از «انجام کار تا آخر» .** " (۱۶)

لیکن این نظر متاسفانه درقبل از انقلاب مورد توجه قرار نگرفت ، کمااینکه درپس از انقلاب نیز به این مهم عنایت لازم صورت نپذیرفت . اما کشورهای دیگر از این تجربه بهره کافی برده و **به تشکیل** سازمانهای متمرکز تصمیم گیری ، درکنار قوای اجرائی ، مقننه و سازمانهای برنامه ریزی ، مبادرت نمودند . بطور مثال مالزی اقدام به تاسیس نهاد (MIDA (Malaysian Industrial Development Authority) و یا در سنگاپور نهاد (EDA (Economic Development Agency) و یا در کره نهاد (EPB (Economic Planning Board) نموده وعهده دار وظیفه متمرکز **اتخاذ** تصمیم گیری های اقتصادی توسعه گردیدند .

" در سال ۱۹۶۱، رئیس جمهور پارک « هیئت برنامه‌ریزی اقتصادی » (EPB) را، که نقش عمده‌ای در تعیین اولویتهای صنعتی در طول یک رشته از برنامه‌های پنجساله توسعه ایفاء کرده‌است، ایجاد کرد. بنابراین، اگر چه بنگاههای اقتصادی خصوصی قسمت عمده تولید صنعتی را در کره جنوبی به وجود آورده‌اند، مسیر کلی توسعه توسط دولت تعیین شده است. " (۱۷)

" نوآوری مهم نهادی دیگر که حکومت پارک (Park) انجام داد، تمرکز قدرت سیاست گذاری (تصمیم‌سازی) اقتصادی در دستان یک اَبَر وزارتخانه به نام هیئت برنامه‌ریزی اقتصادی « Economic Planning Board (EPB) » بود که سرپرستی آن را معاون نخست وزیر بر عهده داشت (نگاه کنید به Whang ۱۹۹۱ صفحات ۸۷-۸۶). انسجام و ادغام مسئولیت برنامه‌ریزی و تدوین بودجه در هیئت برنامه‌ریزی اقتصادی (EPB)، تضاد منافع بین وزارتخانه‌های صنعتی و برنامه‌ریزی (که معمولاً به سرمایه‌گذاریهای بلند مدت علاقه‌مندند) و وزارت دارائی (که معمولاً به ثبات کوتاه مدت علاقه‌مندتر است) را حذف کرد، گرچه به قیمت متمرکز شدن قدرت در درون دولت تمام شد (که شاید در زمینه‌های دیگر مورد مخالفت باشد). حذف چنین تضادی، باعث گردید تا اجرای سیاست صنعتی در کره جنوبی بسیار کارآمدتر، در مقایسه با دیگر دولتهایی که سیاست صنعتی را دنبال می‌نمودند، از قبیل ژاپن و فرانسه، اجراء شود که در آنها تضادی از این دست مشکل‌ساز بوده است. " (۱۸)

۳-۱- نقش اثر گذاری عوامل خارجی

بسیاری از نخبگان جوامع مختلف بر این نکته اتفاق نظر دارند که به هر حال **کشورهای توسعه یافته** ، برای حفظ اشتغال ، حفظ رشد و پیشرفت و حفظ رفاه جامعه **کشور خود** ، تمایل جدی به شکل گیری **توسعه صنعتی** در کشورهای عقب مانده **نداشته** و حفظ بازار فروش برای آنان از اهمیت بسیاری برخوردار است که برای این موضوع حتی جنگهای تحمیل شده به ملل ضعیف را شاهد میباشیم . به قول فردریک لیست اقتصاد دان آلمانی (۱۸۴۶ - ۱۷۸۹) به هر نحو ممکن نردبان ترقی سایر کشورها را ساقط مینمایند . این تجربه در کشور ما ، در پیش از انقلاب و علیرغم اینکه از متحدان جدی کشورهای غربی بوده ایم، نیز مسبوق به سابقه می باشد .

لیکن گرفتار توهم توطئه نباید قرار گرفت و با تدبیر نخبگان ، همچون تجارب بسیاری از کشورهای رهاشده از عقب مانده گی که نشان دهنده مسیرها و تدبیرهای موفق می باشند ، می توان از مسیرهای انحرافی جلوگیری نمود . برای اینگونه موارد در کشورمان می توان به نمونه هایی از تجارب تعدادی از مسئولین که در پیش از انقلاب، دارای عملکرد قابل قبول بوده اند، اشاره نمود. همچون دکتر محمدیگانه که مسئولیتهای متعددی در سطوح بالائی از تصمیم گیری، همچون معاونت وزارت اقتصاد، وزیرداری، ریاست بانک مرکزی و غیره را در کشورمان بعهده داشته است.

"ولی در روزهای اول ، کشور هائی که از دراز مدت با ایران همکاری داشتند که **انتظار می رفت** آنها همکاری بکنند در ایجاد این فعالیت ها **حاضر نبودند** ، به **خصوص آمریکائی ها** چندان نظر **مساعدی نداشتند** نسبت به برنامه های صنعتی و **صنعتی شدن ایران** ... در آن موقعی که در **۱۹۶۴** مرا از سازمان ملل خواستند آمدم ایران و مسئول برنامه های صنعتی و سیاست های صنعتی ایران شدم ، و در آن موقع هم در سازمان ملل قبل از این که بروم ، مسئولیت من رئیس قسمت **برنامه ریزی صنعتی و اقتصاد صنعتی** بود برای **کمک** به تمام کشورهای در **حال توسعه**، که از آن مقام رفتم به ایران و مسئولیت برنامه ریزی و تعیین سیاست های صنعتی را به عهده گرفتم .

"در آن موقع معلوم بود که این کشورهایی که با ما **روابط سنتی** دارند این آمادگی را ندارند ، بنابراین می‌بایستی از **راه های دیگری** سعی بکنند این تکنولوژی های جدید و یا **همکاری های جدید** را جلب بکنند. مثلاً به عنوان نمونه می‌گویم ، باز برمی‌گردیم به ذوب آهن ، در زمان رضا شاه در کرج لابد خاطرتان هست ، یک واحد کوچک ذوب آهنی با **ظرفیت پنجاه هزار تن** قابل تبدیل به یکصد هزار تن بنا بود در آنجا تاسیس بشود و ساختمان هایش رفت بالا و مقداری از ماشین آلات هم وارد شد ، بقیه هم در **Djibouti** و اینها به دست متفقین افتاد و آلمانها ، شرکت کروپ بنا بود آنجا را درست بکند ..... **ایران دست کمک خواستن دراز کرد** به بانک جهانی ، به آلمان ، به آمریکا ، فقط در میان اینها آلمان حاضر شد به ایران کمک بکند ، **آمریکائی‌ها مخالفت کردند** و **بانک جهانی مخالفت کرد برای ایجاد چنین صنعتی در ایران** . وقتی که آلمان‌ها حاضر شدند به ایران کمک بکنند با سوابقی که وجود داشت دکتر عا لیخانی از رئیس دماکروپ تقاضا کرد که بیاید به ایران برای مذاکرات و **ایشان هم قبول کردند** ، ولی ۲۴ ساعت قبل از آمدن ایشان ، مسافرت ایشان **لغو شد** و نیامدند . این را من در پرونده های محرمانه خودمان می‌خواندم که بعد دولت ایران مراجعه می‌کند به سفیرش در بن در آلمان ، آقای علیقلی اردلان که برود رسیدگی بکنند که چرا رئیس کروپ به ایران **نیامد** . معلوم شد ایشان گزارشی داده بودند ، بعد از رسیدگی معلوم شد که **آمریکائی‌ها توصیه کرده بودند به دولت آلمان** که به صلاح نیست و **شما هم به صلاح نیست که به ایران کمک بکنید** برای ایجاد **چنین صنعتی** . " (۱۹)

فصل دوم :

تکیه بر تولید و تولید گرایی

۱-۲- اقتصاد مبتنی بر دانش و ...

با بررسی و ملاحظه تاریخ توسعه کلیه کشورهای توسعه یافته غربی می‌توان مشاهده نمود که در مسیرسخت توسعه صنعتی و ارتقاء پیوسته فن‌آوری، به دلیل شرایط سخت و هزینه‌های سنگین تولید در هر مرحله و بسته به شرایط، درمقابل فعالیتهای غیرمولد و ساده خدماتی و تجاری که امکان **کسب سرشار منافع سهل الوصول را دارا میباشند**، **حمایتهای جدی** از بخشهای **تولیدی** خود نموده‌اند. در بخشی از این گزارش و گزارش منتشره مورخ ۱۳۹۲/۴/۳۱ کمیسیون اقتصاد کلان مشاهده می‌فرمائید که درسالهای اخیر نیز - حتی کشورهای بسیار پیشرفته هم - هنوز دست **حمایت** خود را پایدار نگه می‌دارند. لذا دولتها با در نظر گرفتن محدودیتهای جدی برای توسعه درمقابل کشورهای توسعه یافته، در حمایت از بنگاه‌های صنعتی برای حصول به رقابت پذیری، نیازمند به اجراء گذاشتن اصل «**انتخاب و تمرکز**» می‌باشند. واقعیت آن است که در کشورمان تا تعریف مشخصی از «**حمایت**» وجود نداشته باشد، احتمال رونق و شکوفائی تولید ضعیف خواهد بود و به عبارت دیگر در فقدان برنامه‌ای مدون و راهبردی معین، حمایت از تولید باز **در حد حرف** باقی خواهد ماند و از سطح **شعار** فراتر نخواهد رفت. اگر مسیرهای کسب درآمدهای سهل الوصول و بادآورده مسدود یا مشکل نگردد، یقیناً فعالیتهای اقتصادی کشورها به مسیر انحرافی سوق یافته و تولید در سطح عمیق تر و دارای فن‌آوری فراهم نبوده و در نتیجه با بحران‌های سنگین رو به رو خواهند شد. تجارب عملی متعددی نیز در جهان برای این موضوع وجود دارد.

"رشد اقتصادی سریع نه تنها سطح بالائی از پس‌اندازها، بلکه استفاده از سرمایه‌گذاریها در زمینه‌های **تولید** را نیز طلب می‌کند. در مورد کره جنوبی، بسیاری از مجراهای **معمولی** برای سرمایه‌گذاریهای **غیرتولیدی مسدود** شدند. اصلاحات ارضی فرصت‌های مناسب برای **سرمایه‌گذاریهای وسیع بر روی زمین را محدود کردند**، درحالی که ملی بودن نظام بانکی هم به آن معنا بود که **سرمایه‌گذاریهای مالی نیز جاذبه کمتری** داشتند. فرصتهای مناسب برای به دست آوردن **سودهای فراوان از طریق تجارت** و از طریق دسترسی به **ارز خارجی** نیز در دوره حکومت پارک از میان برداشته شدند." (۲۰)

گزارش حاضر تلاش دارد نشان دهد تولید در ایران - در مقایسه با سایر کشورها - چه تهدیداتی دارد و از کدام ناحیه آسیب پذیر است . از سوی دیگر ، کشورهای موفق در نیل به هدف « **صنعتی شدن** » ، با چه راهبردها و تاکتیک هائی به این مهم دست یافته اند . آنچه قابل مشاهده می باشد **بی پناه بودن تولید در ایران** است . تنها راه فائق آمدن بر فقر و شکوفائی اقتصاد، تمرکز بر **تولید** می باشد .

"... برای اقتصاد یک کشور، **مهم ترین بخشی** که می تواند یک شکوفایی پایدار را به وجود بیاورد، **تولید است** .

به خصوص آن **بخش اقتصاد تولیدی** که **متکی** است به **دانش**، **متکی** است به **علم** ، ... " (۲۱)

۲-۲ - هزینه های سربار شده بر تولید صنعتی در ایران و مقایسه آنها با سایر کشورها

یکی از مهمترین مباحث در تولید صنعتی ، بحث « **هزینه های تولید** » بنگاه ها می باشد . از آنجائیکه **تکیه اصلی** این گزارش بر **هزینه های تولید در ایران** بوده و کلیه مستندات ارائه شده در بخشهای بعدی ، در این خصوص می باشد . لذا مقایسه های صورت پذیرفته عموماً با تکیه بر ۷ کشوری می باشد که ، به جز ژاپن بقیه ، به تقریب پس از ایران برنامه های توسعه ای خود را آغاز نمودند . مشاهده موارد نمایش داده شد نشان میدهد که در **نبود** نقشه راه توسعه ، **سردرگمی در تصمیم گیریهای** دولتهای کشورمان ، **مشخص نبودن** تعریف مشخصی از «**حمایت**» و بکار بردن آن **بصورت شعاری** و بدون هرگونه مقایسه و مستنداتی ، چگونه تولید کننده ایران می بایست در شرایط نابرابری ادامه حیات داده و گزاره های انتقادی همچون «**لوس**» بودن یا «**ناتوان**» بودن و یا «**رقابت پذیر**» نبودن را هر روز تحمل نماید . شاخصه های ذکر شده ، علیرغم فقر آماری مشهود در کشورمان، نشان می دهند که هزینه های تولید کنندگان ایرانی همواره بالاتر از همتایان خود در این کشورها بوده است . به بیان دیگر ، بررسی عوامل مؤثر بر هزینه ها، این واقعیت را عیان می کند که تولید کنندگان کشور، هزینه های **گزافی** برای **تولید** را می بایست تحمل نمایند . در این گزارش ، واژه های به کار رفته برای دسته بندی هزینه ها به شرح ذیل تعریف می گردند :

الف - هزینه های تبدیل

هزینه هائی می باشد که به لحاظ دارا بودن قانون مصوب ، تولید کننده ایرانی از قبل آگاه میباشد که چه هزینه هائی برای تبدیل مواد به محصول ، مشخصاً بر عهده اش می باشد . که نمونه های ذیل از آن جمله اند :

- تعطیلات رسمی
  - مرخصی با حقوق کارکنان
  - ساعات کاری سالیانه
  - بهره وری نیروی کار
  - سهم قابل پرداخت تامین اجتماعی توسط کارفرمایان
- و اینگونه شاخص ها با سایر کشورها مورد مقایسه قرار گرفته اند . و بلافاصله علیرغم فقر آماری عمیق ، تنها برای محاسبه عددی تخمینی هزینه تعطیلات رسمی، با استفاده از آمارهای رسمی منتشره، محاسبه صورت پذیرفته .

ب - هزینه های نااطمینانی

هزینه هائی می باشد که بر اثر تصمیم گیری های اقتصاد کلان بر تولید کننده ایرانی و بدون قابلیت پیش بینی ، و در جریان فعالیت و پس از تأسیس ، برواحد تولیدی اثر گذار گردیده و تحمیل می شود . از جمله برای موارد ذیل ارائه مطلب صورت پذیرفته .

- نرخ تورم
- نرخ بهره بانکی
- بار هزینه اتلاف انرژی در جریان انتقال و توزیع
- حجم تسهیلات بانکی
- تفاوت هزینه انرژی الکتریکی برای مصارف بخشها در ایران .

ج - هزینه های مبادله

در این گزارش منظور هزینه هائی است که به دلیل تصمیم سیاسی حاکمیتی و بدون هرگونه کنترلی بر آن توسط تولیدکننده، همچون تحریمها، اثرات اش بر تولید کننده ایرانی تحمیل گردیده و کسی پاسخگوی آن نمی باشد.

الف - هزینه های تبدیل

الف : ۱ - تعطیلات رسمی کشورها

موضوع تعطیلات رسمی و **آگاهی از اثر آن** بر هزینه های تولید، سابقه ای طولانی دارد. به عنوان نمونه موارد مطرح شده در جلسات شورای اقتصاد و در حضور شاه، سؤالهای متعددی در خصوص چرائی گران شدن تولیدات داخل کشور صورت می پذیرد. به متن صورت جلسه توجه فرمائید:

" شاهنشاه ....طبق گزارش سپهبد فاضلی که از آلمان دیدن نموده در کارخانجات فریتزورنر با هشت ساعت کار روزانه در سال ۴۵ میلیون عدد فشنگ ساخته می شود. کارگر هم ماهیانه معادل ۱۸۵۰۰ ریال و ۵۰۰ مارک هم آخر سال بعنوان پاداش دریافت میکند. وسیله رفت و آمد و نهار او مجانی است معهداً **هر عدد فشنگ برای کارخانه کمی بیش از چهار ریال** تمام میشود درحالیکه ما مزد کمتر می دهیم کارگر پاداش دریافت نمی کند وسیله رفت و آمد و نهار مجانی ندارد با اینهمه **هر فشنگ برای ما ده ریال هزینه** برمی دارد البته تسلیحات استدلال می کند که کارخانجات ما قدیمی است و سی و پنجسال قبل ساخته شده و در کارخانجات جدید این وضع نخواهد بود ولی باید راههای اصولی و اساسی برای اصلاح وضع حاضر اتخاذ نمود. اگر شما **نتوانید کارخانجات موجود ایران** را با وضع امروز دنیای تطبیق دهید اقتصاد ایران همیشه عقب خواهد بود و ما در وضع اقتصاد یک کشور عقب افتاده باقی خواهیم ماند و با طریقه ای هم که در حال حاضر به پیش می بریم هرگز نخواهیم توانست جبران عقب ماندگی را بنمائیم. **ما دلمان را خوش کرده ایم که هر روز در کشور کارخانجات جدید ساخته می شود** ولی هیچ فکری برای کارخانجات موجود نمی کنیم. شاید بهتر باشد **اول** وضع موجود را درست کنیم و **بعد برویم دنبال کار جدید** والا تا چند سال دیگر کارخانجات قدیمی بکلی متلاشی می شوند و **کارخانجات جدید وضع امروز** آنها را پیدا می کنند. " (۲۲)

و پس از بررسی و تحلیل در جلسه مورخ ۱۳۴۷/۱/۱۹ شورای اقتصاد، راه حل ارائه میگردد. همان طور که مشاهده میشود علی رغم گذشت قریب به **۶۰ سال**، هنوز این مشکل و معضل تولید نه تنها حل نگردیده، بلکه در کمال تعجب افزایش یافته و بنا به دلایل مختلف و موقعیتهائی که پیش می آید این میزان حتی **افزایش** نیز مییابد.

نتایج حاصل از بررسی ، همان است که هنوز علی‌رغم گذشت ۴۸ سال برتولید کشور سنگینی نموده و **راه حلی** برای آن **نیافته** ایم :

" ۳- **تقلیل تعطیلات رسمی** از پانزدهم فروردین ۴۷ از **۲۶ روز** به ۱۵ روز در سال

۴- افزایش مدت کار ادارات به حداقل ۴۰ ساعت در هفته ، اعم از صبح و بعدازظهر " (۲۳)

ایران یکی از بالاترین میزان **تعطیلات رسمی** دنیا را دارا می باشد . تعطیلات رسمی ۲۵ روزه به علاوه تعطیلات آخر هفته و تعطیلی های پیش بینی نشده ناشی از آلودگی هوا و یا بارندگی های شدید و **یا بین التعطیلین** ، عملاً سبب می شود که نیروی کار ایران ، کمترین ساعات مفید کار را داشته باشد و این در حالی است که تولید کننده ایرانی موظف است حقوق و مزایای نیروهای خود را به صورت کامل پرداخت کند . به این ترتیب متوسط هزینه نیروی کار **در هزینه نهائی** بنگاه ، به مراتب بیش از رقبای خارجی خواهد بود . از سوی دیگر علاوه بر تعداد بالای روزهای تعطیل ، درکنار اختلاف زمانی ، تفاوت تعطیلات پایان هفته عملاً سبب شده است که ارتباط تولید کننده صنعتی ایران با تأمین کنندگان جهانی امکانات دانش فنی و مواد اولیه و همچنین بازار فروش ، بسیار کمتر از صنعتگران کشورهای دیگر باشد.

واحد : روز

ردیف	کشور	روز
۱۲	آفریقای جنوبی	۱۲
۱۳	اسپانیا	۱۲
۱۴	مالزی	۱۲-۱۴
۱۵	اندونزی	۱۴
۱۶	تایلند	۱۴
۱۷	کره جنوبی	۱۴-۱۵
۱۸	ژاپن	۱۵
۱۹	سوئد	۱۵-۱۶
۲۰	هند	۱۷-۲۰
۲۱	ایران	۲۵

واحد : روز

ردیف	کشور	روز
۱	قطر	۴-۵
۲	بحرین	۷-۸
۳	ترکیه	۷-۱۱
۴	آلمان	۷-۱۳
۵	استرالیا	۸
۶	امارات	۸-۱۰
۷	آمریکا	۱۰
۸	ویتنام	۱۰
۹	سنگاپور	۱۱
۱۰	چین	۱۱
۱۱	فرانسه	۱۱

الف : ۲- مرخصی با حقوق کارکنان شرکت ها

تعداد روزهای مرخصی سالانه با حقوق کارکنان در برخی از کشورهای منتخب

واحد: روز

ردیف	کشور	روز
۱۱	کره جنوبی *	۱۹
۱۲	آلمان	۲۰
۱۳	ژاپن *	۲۰
۱۴	آفریقای جنوبی	۲۱
۱۵	اسپانیا	۲۲
۱۶	سوئد	۲۵
۱۷	استرالیا	۳۰
۱۸	فرانسه	۳۰
۱۹	ایران	۳۰

واحد: روز

ردیف	کشور	روز
۱	مالزی *	۲-۱۶
۲	چین *	۵-۱۰
۳	تایلند	۶
۴	ویتنام	۱۰
۵	هند *	۱۲
۶	اندونزی	۱۲
۷	سنگاپور *	۱۴
۸	ترکیه *	۱۴-۲۶
۹	ایالات متحده آمریکا *	۱۵
۱۰	تایوان *	۱۵

* در این کشورها بسته به طول مدت خدمت، مرخصی با حقوق متغیر است.

الف : ۳ - ساعات کاری سالپانه

میانگین ساعات کار در سال در کشورهای منتخب

کمیسیون اقتصاد کلان

واحد : ساعت

مقدار	کشور	ردیف
۱,۹۵۸	چین	۱۱
۱,۹۱۱	برزیل	۱۲
۱,۹۱۰	آفریقای جنوبی	۱۳
۱,۸۹۱	ایران	۱۴
۱,۸۹۵	آمریکا	۱۵
۱,۸۶۹	کانادا	۱۶
۱,۸۶۴	ژاپن	۱۷
۱,۷۸۷	انگلستان	۱۸
۱,۷۵۷	استرالیا	۱۹
۱,۵۷۴	آلمان	۲۰
۱,۵۶۱	فرانسه	۲۱

واحد : ساعت

مقدار	کشور	ردیف
۲,۳۹۸	هنگ کنگ	۱
۲,۳۴۷	هندوستان	۲
۲,۳۲۷	تایوان	۳
۲,۲۸۱	مکزیک	۴
۲,۲۷۰	کره جنوبی	۵
۲,۱۸۴	تایلند	۶
۲,۱۷۵	اندونزی	۷
۲,۱۵۴	ترکیه	۸
۲,۱۵۲	مالزی	۹
۲,۰۵۶	سنگاپور	۱۰

الف : ۴ – بهره وری نیروی کار

(برآورد ILO) در کشورهای منتخب سالهای ۲۰۱۲ - ۱۹۹۱

کمیسیون اقتصاد کلان

واحد: دلار

کشور سال	چین	کره جنوبی	مالزی	ژاپن	ایران	هند	ترکیه	برزیل	فرانسه	آلمان
۱۹۹۱	---	۲۱,۴۳۷/۱	۸,۹۰۸/۸	۶۳,۱۱۹/۹	۸,۸۹۲/۷	۱,۰۹۰/۱	۱۴,۹۰۸/۸	۱۰,۱۷۱/۲	۷۱,۹۰۲/۴	۶۱,۰۳۷/۴
۱۹۹۲	---	۲۲,۳۰۱/۳	۹,۴۴۴/۱	۶۲,۷۹۶/۵	۹,۲۴۸/۹	۱,۱۲۲/۹	۱۵,۵۹۶/۹	۹,۱۸۳/۷	۷۳,۲۵۸/۵	۶۳,۰۸۵/۹
۱۹۹۳	---	۲۳,۴۴۶/۲	۱۰,۱۱۷/۵	۶۲,۷۲۹/۹	۸,۹۵۶/۰	۱,۱۵۱/۳	۱۷,۶۹۳/۷	۹,۳۷۴/۰	۷۳,۲۹۱/۰	۶۳,۲۷۰/۷
۱۹۹۴	---	۲۴,۷۰۴/۰	۱۰,۶۸۸/۵	۶۳,۱۷۱/۱	۸,۷۶۱/۸	۱,۱۹۲/۵	۱۵,۶۳۱/۵	۹,۶۲۱/۳	۷۵,۷۳۷/۵	۶۵,۱۹۱/۸
۱۹۹۵	---	۲۶,۳۴۱/۷	۱۱,۳۰۱/۶	۶۴,۲۸۶/۱	۸,۷۹۵/۱	۱,۲۶۲/۷	۱۶,۴۶۱/۷	۹,۷۹۵/۳	۷۶,۱۶۳/۶	۶۵,۸۹۵/۳
۱۹۹۶	---	۲۷,۶۸۵/۴	۱۱,۹۶۶/۲	۶۵,۶۳۷/۷	۹,۲۰۱/۳	۱,۳۳۲/۸	۱۷,۲۱۷/۱	۱۰,۱۴۳/۲	۷۶,۵۰۳/۳	۶۶,۵۷۵/۴
۱۹۹۷	---	۲۸,۵۷۸/۵	۱۲,۴۱۷/۱	۶۶,۱۲۳/۷	۹,۱۳۳/۶	۱,۳۶۸/۰	۱۸,۵۸۲/۵	۱۰,۲۲۶/۴	۷۸,۴۶۳/۳	۶۸,۰۶۸/۵
۱۹۹۸	---	۲۸,۳۹۹/۶	۱۱,۲۲۶/۱	۶۵,۳۰۳/۴	۸,۹۵۳/۳	۱,۴۱۶/۶	۱۸,۵۳۰/۰	۱۰,۱۲۴/۸	۸۰,۱۷۱/۹	۶۸,۳۸۷/۶
۱۹۹۹	---	۳۰,۶۱۱/۵	۱۱,۵۷۸/۵	۶۵,۸۰۵/۰	۸,۶۷۶/۲	۱,۵۱۰/۴	۱۷,۶۹۳/۳	۹,۸۹۰/۲	۸۱,۸۹۴/۷	۶۹,۲۸۸/۷
۲۰۰۰	---	۳۲,۰۱۰/۶	۱۱,۹۷۲/۷	۶۷,۵۱۹/۸	۸,۸۲۸/۲	۱,۵۴۹/۸	۱۹,۳۳۶/۰	۱۰,۱۴۱/۷	۸۲,۷۷۹/۴	۷۱,۰۲۷/۷
۲۰۰۱	---	۳۲,۸۰۷/۱	۱۱,۸۰۲/۲	۶۸,۰۳۴/۲	۸,۵۸۸/۸	۱,۵۷۵/۷	۱۸,۲۸۵/۶	۱۰,۱۰۷/۵	۸۲,۶۶۴/۲	۷۱,۹۷۱/۳
۲۰۰۲	---	۳۴,۳۱۷/۶	۱۲,۱۵۳/۴	۶۸,۹۴۵/۷	۸,۷۹۵/۳	۱,۵۹۹/۵	۱۹,۵۶۳/۳	۱۰,۰۲۸/۱	۸۲,۵۲۹/۶	۷۲,۶۲۷/۷
۲۰۰۳	---	۳۵,۴۱۴/۷	۱۲,۵۹۰/۳	۷۰,۱۰۸/۰	۸,۸۵۸/۸	۱,۶۷۵/۸	۲۰,۷۹۴/۱	۱۰,۰۱۳/۲	۸۱,۳۵۴/۷	۷۳,۲۴۶/۵
۲۰۰۴	---	۳۶,۳۷۸/۴	۱۳,۱۵۰/۱	۷۱,۶۵۸/۶	۸,۶۵۸/۴	۱,۷۵۶/۲	۲۲,۸۴۶/۱	۱۰,۱۹۵/۷	۸۳,۴۵۹/۴	۷۳,۹۲۶/۲
۲۰۰۵	---	۳۷,۴۸۱/۹	۱۳,۵۷۰/۸	۷۲,۲۴۳/۴	۸,۸۲۶/۸	۱,۸۷۹/۴	۲۴,۲۰۱/۹	۱۰,۲۷۳/۳	۸۳,۷۸۱/۳	۷۴,۲۷۲/۵
۲۰۰۶	---	۳۸,۹۱۰/۶	۱۴,۰۲۰/۱	۷۳,۱۷۸/۰	۹,۲۷۰/۸	۲,۰۴۸/۶	۲۵,۴۰۱/۳	۱۰,۴۵۰/۳	۸۵,۳۷۳/۲	۷۵,۶۲۰/۳
۲۰۰۷	---	۴۰,۳۱۳/۵	۱۴,۶۰۸/۶	۷۴,۳۲۶/۸	۹,۹۰۵/۹	۲,۲۳۵/۲	۲۶,۱۵۶/۸	۱۰,۹۴۷/۸	۸۵,۸۲۲/۵	۷۶,۲۰۱/۷
۲۰۰۸	---	۴۰,۹۹۱/۰	۱۵,۰۴۸/۳	۷۳,۷۴۱/۲	۱۰,۴۶۳/۰	۲,۳۲۷/۱	۲۵,۶۹۴/۶	۱۱,۱۹۳/۲	۸۴,۵۶۴/۰	۷۶,۰۷۹/۱
۲۰۰۹	---	۴۱,۲۴۴/۴	۱۴,۶۰۴/۷	۷۰,۶۱۲/۲	۱۰,۵۷۲/۶	۲,۵۱۶/۷	۲۴,۳۵۵/۲	۱۱,۱۲۳/۸	۸۲,۶۳۷/۰	۷۲,۲۱۰/۲
۲۰۱۰	---	۴۳,۲۳۰/۵	۱۵,۲۶۶/۵	۷۳,۶۹۶/۲	---	۲,۷۶۹/۵	۲۵,۰۰۷/۱	۱۱,۶۹۶/۲	۸۳,۸۴۴/۵	۷۴,۶۴۵/۰
۲۰۱۱	---	۴۴,۰۱۱/۴	۱۵,۵۹۱/۳	۷۴,۰۸۹/۰	---	۲,۸۸۶/۴	۲۵,۵۹۸/۶	۱۱,۶۹۴/۸	۸۵,۲۲۳/۷	۷۵,۲۹۹/۲
۲۰۱۲	---	۴۴,۱۱۸/۵	۱۶,۰۴۱/۱	۷۵,۶۷۷/۲	---	۲,۹۲۲/۵	۲۵,۵۶۵/۰	۱۱,۶۶۱/۹	۸۵,۱۰۱/۳	۷۵,۴۹۴/۹

الف : ۵ - سهم قابل پرداخت تأمین

اجتماعی توسط کار فرمایان

سهم تأمین اجتماعی قابل پرداخت توسط کارفرمایان در کشورهای منتخب سال ۲۰۰۶

واحد: درصد از حقوق پرداختی

ردیف	کشور	مقدار
۱۵	لهستان	۴/۱۷ - ۲۰/۴۳
۱۶	لوکزامبرگ	۱۳/۱۶ - ۱۴/۰۲
۱۷	آمریکا	۱/۴۵ - ۱۳/۸۵
۱۸	اسلواکی	۰/۸۰ - ۱۳/۷۵
۱۹	نروژ	۱۳/۳۰
۲۰	انگلستان	۱۲/۸
۲۱	ژاپن	۱/۲۴ - ۱۲/۶۶۱
۲۲	هلند	۶/۵۰ - ۱۱/۳۱
۲۳	سوئیس	۱۰/۰۵ - ۱۱/۰۵
۲۴	ایرلند	۸/۵۰ - ۱۰/۷۵
۲۵	کره جنوبی	۴/۷۲ - ۹/۲۲
۲۶	کانادا	۲/۶۱۸ - ۷/۵۷
۲۷	مکزیک	۶/۶۲
۲۸	ایسلند	۵/۷۹

واحد: درصد از حقوق پرداختی

ردیف	کشور	مقدار
۱	فرانسه	۲۳/۴۰ - ۴۱/۶۵
۲	جمهوری چک	۳۵/۰۰
۳	بلژیک	۳۴/۷۲
۴	سوئد	۳۲/۲۸
۵	ایتالیا	۳۲/۰۸
۶	اسپانیا	۳۰/۶۰
۷	مجارستان	۳/۰۰ - ۲۹/۰۰
۸	یونان	۲۸/۰۶
۹	فنلاند	۲۴/۰۰
۱۰	پرتغال	۲۳/۷۵
۱۱	ایران	۲۳/۰۰
۱۲	اتریش	۲۱/۶۳
۱۳	ترکیه	۲۱/۵۰
۱۴	آلمان	۱۳/۰۰ - ۲۰/۵۰

الف : ۶- محاسبه حجم تخمینی هزینه های

تحمیلی بر بخش تولید در ایران

در این بخش وفق آمارهای منتشره توسط مرکز آمار ایران از کارگاههای صنعتی ۱۰ تن کارکن و بیشتر در سال ۱۳۹۰، ارزش تولید تنها ۱۴,۹۶۲ کارگاه صنعتی مورد سرشماری دارای اشتغال ۱,۲۴۲,۹۸۳ تن، معادل ۲۵۰ هزار میلیارد تومان بوده که ارزش ماهانه آن ۲۰/۹ هزار میلیارد تومان می گردد. لذا هر یک ماه تعطیلات توان این مقدار تولید را از بنگاههای تولید کشور سلب نموده و هزینه اضافی به تولید تحمیل می نماید.

از طرف دیگر همانگونه که ملاحظه می گردد هزینه پرداخت جبران خدمات (شامل حقوق و سایر موارد) کارگاه های صنعتی مورد سرشماری در سال ۱۳۹۰، معادل ۱۴/۲ هزار میلیارد تومان بوده که هزینه ماهانه این جبران خدمات قریب ۱/۱۸ هزار میلیارد تومان میباشد. بدین ترتیب هرگونه تعطیلی، این هزینه ها را نیز بر بنگاه های تولیدی صنعتی تحمیل می نماید.

ارقام: میلیارد ریال

برخی اقلام مهم کارگاه های صنعتی ۱۰ تن کارکن و بیشتر ۱۳۹۰				
سرمایه گذاری	ارزش تولید	ارزش افزوده	تعداد شاغلان	تعداد کارگاه
۶۸,۳۴۲	۲,۵۰۸,۵۵۷	۶۲۴,۳۳۲	۱,۲۴۲,۹۸۳	۱۴,۹۶۲

نتایج طرح آمارگیری از کارگاه های صنعتی ۱۰ تن کارکن و بیش تر - ۱۳۹۰، جدول شماره ۱ صفحه ۲۵

برخی اطلاعات کارگاه های صنعتی ۱۰ تن کارکن و بیشتر ۱۳۹۰				
بهره دهی انرژی	بهره وری کار (هزار ریال)	جبران خدمات سرانه سالانه (هزار ریال)	جبران خدمات (میلیارد ریال)	شاغلان با مزد و حقوق (تن)
۱۲	۵۰۲,۲۸۶	۱۱۵,۳۵۵	۱۴۲,۵۵۵	۱,۲۳۵,۷۹۶

نتایج طرح آمارگیری از کارگاه های صنعتی ۱۰ تن کارکن و بیش تر - ۱۳۹۰، جدول شماره ۳ صفحه ۳۰

کارگاه های صنعتی ۱۰ تن کارکن و بیش تر بر حسب تعداد شاغلان و فعالیت ۱۳۹۰								
ارقام: تن								
جمع	۱-۱۹ تن	۲۰-۲۹	۳۰-۳۹	۴۰-۴۹	۵۰-۹۹	۱۰۰-۴۹۹	۵۰۰-۹۹۹	۱۰۰۰ تن و بیشتر
۱۴,۹۶۲	۵,۱۱۰	۲,۷۸۷	۱,۵۸۳	۱,۰۰۲	۲,۱۳۸	۱,۹۹۸	۲۲۷	۱۱۹

نتایج طرح آمارگیری از کارگاه های صنعتی ۱۰ تن کارکن و بیش تر - ۱۳۹۰، جدول شماره ۱ صفحه ۵۴

متوسط ارزش تولید ماهانه

$$۲,۵۰۸,۵۵۷ \div ۱۲ = ۲۰۹,۰۴۶/۴$$

ارزش متوسط ماهانه جبران خدمات

$$۱۴۲,۵۵۵ \div ۱۲ = ۱۱,۸۷۹/۵۸$$

ب - هزینه های نا اطمینانی

ب: ۱- نرخ تورم

طی سالهای (۲۰۱۲-۱۹۶۰)

ارقام: به درصد

صفحه ۳ از ۳

سال	چین	ژاپن	کره جنوبی	مالزی	هند	ترکیه	برزیل	ایران
۱۹۹۶ (۱۳۷۵)	۸/۳	۰/۱	۴/۹	۳/۵	۹/۰	۸۰/۳	۱۵/۸	۲۸/۹
۱۹۹۷ (۱۳۷۶)	۲/۸	۱/۸	۴/۴	۲/۷	۷/۲	۸۵/۷	۶/۹	۱۷/۳
۱۹۹۸ (۱۳۷۷)	-۰/۸	۰/۷	۷/۵	۵/۳	۱۳/۲	۸۴/۶	۳/۲	۱۷/۹
۱۹۹۹ (۱۳۷۸)	-۱/۴	-۰/۳	۰/۸	۲/۷	۴/۷	۶۴/۹	۴/۹	۲۰/۱
۲۰۰۰ (۱۳۷۹)	۰/۳	-۰/۷	۲/۳	۱/۵	۴/۰	۵۴/۹	۷/۰	۱۴/۵
۲۰۰۱ (۱۳۸۰)	۰/۷	-۰/۸	۴/۱	۱/۴	۳/۷	۵۴/۴	۶/۸	۱۱/۳
۲۰۰۲ (۱۳۸۱)	-۰/۸	-۰/۹	۲/۸	۱/۸	۴/۴	۴۵/۰	۸/۵	۱۴/۳
۲۰۰۳ (۱۳۸۲)	½	-۰/۲	۳/۵	۱/۰	۳/۸	۲۵/۳	۱۴/۷	۱۶/۵
۲۰۰۴ (۱۳۸۳)	۳/۹	۰/۰	۳/۶	۱/۵	۳/۸	۱۰/۶	۶/۶	۱۴/۸
۲۰۰۵ (۱۳۸۴)	۱/۸	-۰/۳	۲/۸	۳/۰	۴/۲	۱۰/۱	۶/۹	۱۳/۴
۲۰۰۶ (۱۳۸۵)	۱/۵	۰/۲	۲/۲	۳/۶	۶/۱	۹/۶	۴/۲	۱۱/۹
۲۰۰۷ (۱۳۸۶)	۴/۸	۰/۱	۲/۵	۲/۰	۶/۴	۸/۸	۳/۶	۱۷/۲
۲۰۰۸ (۱۳۸۷)	۵/۹	۱/۴	۴/۷	۵/۴	۸/۴	۱۰/۴	۵/۷	۲۵/۵
۲۰۰۹ (۱۳۸۸)	-۰/۷	-۱/۳	۲/۸	۰/۶	۱۰/۹	۶/۳	۴/۹	۱۳/۵
۲۰۱۰ (۱۳۸۹)	۳/۳	-۰/۷	۳/۰	۱/۷	۱۲/۰	۸/۶	۵/۰	۱۰/۱
۲۰۱۱ (۱۳۹۰)	۵/۴	-۰/۳	۴/۰	۳/۲	۸/۹	۶/۵	۶/۶	۲۰/۶
۲۰۱۲ (۱۳۹۱)	۲/۷	۰/۰	۲/۲	۱/۷	۹/۳	۸/۹	۵/۴	۲۷/۳

ب : ۲ - نرخ بهره بانکی

طی سالهای (۲۰۱۲-۱۹۶۰)

صفحه ۳ از ۳

ارقام: به درصد

سال	چین	ژاپن	کره جنوبی	مالزی	هند	ترکیه	برزیل	ایران
(۱۳۷۵) ۱۹۹۶	۱۰/۱	۲/۷	۸/۸	۹/۹	۱۶/۰	---	---	---
(۱۳۷۶) ۱۹۹۷	۸/۶	۲/۴	۱۱/۹	۱۰/۶	۱۳/۸	---	۷۸/۲	---
(۱۳۷۷) ۱۹۹۸	۶/۴	۲/۳	۱۵/۳	۱۲/۱	۱۳/۵	---	۸۶/۴	---
(۱۳۷۸) ۱۹۹۹	۵/۹	۲/۲	۹/۴	۸/۶	۱۲/۵	---	۸۰/۴	---
(۱۳۷۹) ۲۰۰۰	۵/۹	۲/۱	۸/۵	۷/۷	۱۲/۳	---	۵۶/۸	---
(۱۳۸۰) ۲۰۰۱	۵/۹	۲/۰	۷/۷	۷/۱	۱۲/۱	---	۵۷/۶	---
(۱۳۸۱) ۲۰۰۲	۵/۳	۱/۹	۶/۸	۶/۵	۱۱/۹	---	۶۲/۹	---
(۱۳۸۲) ۲۰۰۳	۵/۳	۱/۸	۶/۲	۶/۳	۱۱/۵	---	۶۷/۱	---
(۱۳۸۳) ۲۰۰۴	۵/۶	۱/۸	۵/۹	۶/۰	۱۰/۹	---	۵۴/۹	۱۶/۷
(۱۳۸۴) ۲۰۰۵	۵/۶	۱/۷	۵/۶	۶/۰	۱۰/۸	---	۵۵/۴	۱۶/۰
(۱۳۸۵) ۲۰۰۶	۶/۱	۱/۷	۶/۰	۶/۵	۱۱/۲	---	۵۰/۸	۱۴/۰
(۱۳۸۶) ۲۰۰۷	۷/۵	۱/۹	۶/۶	۶/۴	۱۳/۰	---	۴۳/۷	۱۲/۰
(۱۳۸۷) ۲۰۰۸	۵/۳	۱/۹	۷/۲	۶/۱	۱۳/۳	---	۴۷/۳	۱۲/۰
(۱۳۸۸) ۲۰۰۹	۵/۳	۱/۷	۵/۶	۵/۱	۱۲/۲	---	۴۴/۷	۱۲/۰
(۱۳۸۹) ۲۰۱۰	۵/۸	۱/۶	۵/۵	۵/۰	۸/۳	---	۴۰/۰	۱۲/۰
(۱۳۹۰) ۲۰۱۱	۶/۶	۱/۵	۵/۸	۴/۹	۱۰/۲	---	۴۳/۹	۱۱/۰
(۱۳۹۱) ۲۰۱۲	۶/۰	۱/۴	۵/۴	۴/۸	۱۰/۶	---	۳۶/۶	---

■ نقش دولت و سیاست پرداخت وام های سیاست گذاری شده برای سرمایه گذاری

■ سیاست پرداخت وام (وام دهی) در کره

- تخصیص اعتبار بوسیله دولت از طریق سیستم بانکی، قدرتمندترین ابزار حمایت از صنایع منتخب شده بود .
- بانک ها عملاً متعلق به دولت اند که تخصیص وام ها به صنایع هدف را بر اساس یک مبنای ترجیحی هدایت می کنند.
- در نیمه دوم دهه ۱۹۷۰، سهم وام های سیاست گذاری شده در اعتبار داخلی به طور پیوسته از ۴۰ درصد به بیش از

۵۰ درصد افزایش یافت. [نرخ های بهره تنظیم شده و بازار] (%)

نرخ ها سال	نرخ وام بانک های عمومی	نرخ بازار	متوسط هزینه اخذ وام بخش ساخت صنعتی (Manufacturing)	نورم قیمت مصرف کننده
۱۹۷۰	۲۴/۰	۴۹/۸	۱۴/۷	۱۵/۴
۱۹۷۵	۱۵/۵	۴۱/۳	۱۱/۳	۲۵/۴
۱۹۸۰	۲۳/۴	۴۴/۹	۱۸/۷	۲۸/۷
۱۹۸۵	۱۱/۵	۲۴/۰	۱۳/۴	۲/۵
۱۹۹۰	۱۱/۵	۱۸/۷	-	۸/۶

(منبع: بانک مرکزی کره)

ب : ۳ - بارهزینه اتلاف

انرژی الکتریکی

مصارف داخلی و تلفات شبکه های برق کشور طی سالهای ۱۳۸۳-۱۳۸۹

سال	سهم مصرف داخلی نیروگاهها از کل تولید ناویژه (درصد)	سهم تلفات شبکه انتقال (درصد) (۲ و ۱)	سهم تلفات شبکه توزیع (درصد) (۳ و ۲)	کل مصارف داخلی نیروگاهها و تلفات شبکه (میلیون کیلو وات ساعت)
۱۳۸۳	۴/۴	۴/۹ +	۱۶/۴ ← =	۳۵۸۰۵
۱۳۸۴	۴/۴	۴/۲ +	۱۸/۱ ← =	۳۹۷۶۰/۶
۱۳۸۵	۴/۲	۴/۹ +	۱۷/۵ ← =	۴۳۴۷۶/۸
۱۳۸۶	۳/۹	۴/۹ +	۱۷/۹ ← =	۴۶۶۲۲/۳
۱۳۸۷	۳/۹	۵/۴ +	۱۶ ← =	۴۵۹۷۶
۱۳۸۸	۳/۸	۳/۶ +	۱۵/۹ ← =	۴۳۰۳۲/۱
۱۳۸۹	۳/۵	۳/۶ +	۱۴ ← =	۴۱۱۵۱/۹

(۱) سهم تلفات شبکه انتقال از کل انرژی تولید و خریداری شده در سطح ولتاژ انتقال و فوق توزیع.

(۲) شامل تلفات انرژی الکتریکی صادراتی و وارداتی نیز می باشد.

(۳) سهم تلفات شبکه توزیع از کل انرژی تولید و خریداری شده در سطح ولتاژ شبکه توزیع.

ماخذ: ترازنامه انرژی سال ۱۳۸۹، معاونت امور برق و انرژی دفتر برنامه ریزی کلان برق و انرژی، صفحه ۱۵۵ جدول ۱۹-۴

تلفات انتقال و توزیع انرژی الکتریکی (درصدی از تولید)

در کشورهای منتخب سالهای ۲۰۱۱ - ۱۹۶۰

واحد : سهم به درصد

صفحه ۳ از ۳

کشور سال	چین	کره جنوبی	مالزی	ژاپن	ایران	هند	ترکیه	برزیل	فرانسه	آلمان	عربستان
۱۹۹۶	۷/۱	۵/۲	۱۰/۵	۴/۵	۱۱/۹	۲۰/۹	۱۶/۷	۱۷/۲	۶/۳	۴/۶	۶/۵
۱۹۹۷	۷/۰	۴/۹	۷/۹	۴/۷	۱۳/۶	۲۱/۰	۱۸/۰	۱۷/۵	۵/۹	۴/۰	۷/۵
۱۹۹۸	۶/۸	۵/۸	۸/۰	۴/۷	۱۴/۱	۲۲/۴	۱۸/۷	۱۶/۸	۶/۲	۴/۴	۵/۶
۱۹۹۹	۷/۰	۴/۳	۸/۰	۴/۶	۱۴/۹	۲۶/۱	۱۸/۵	۱۷/۶	۵/۸	۴/۲	۴/۸
۲۰۰۰	۶/۹	۴/۳	۸/۰	۴/۵	۱۵/۸	۲۷/۶	۱۹/۰	۱۷/۷	۵/۷	۶/۰	۷/۲
۲۰۰۱	۷/۰	۳/۹	۸/۰	۴/۴	۱۵/۹	۲۸/۶	۱۹/۰	۱۷/۲	۵/۶	۵/۷	۵/۷
۲۰۰۲	۷/۱	۴/۲	۸/۰	۴/۷	۱۶/۹	۲۷/۳	۱۸/۵	۱۶/۷	۵/۶	۴/۷	۶/۹
۲۰۰۳	۶/۶	۳/۲	۸/۰	۴/۸	۱۶/۸	۲۷/۴	۱۷/۱	۱۶/۳	۵/۷	۴/۵	۴/۶
۲۰۰۴	۶/۴	۳/۵	۸/۰	۴/۶	۱۷/۲	۲۶/۳	۱۵/۴	۱۶/۷	۵/۶	۴/۶	۸/۱
۲۰۰۵	۶/۸	۳/۵	۸/۰	۴/۶	۱۸/۲	۲۵/۸	۱۴/۸	۱۶/۶	۵/۶	۴/۸	۱۰/۵
۲۰۰۶	۶/۵	۳/۶	۸/۰	۴/۶	۱۸/۵	۲۴/۳	۱۴/۱	۱۶/۸	۵/۶	۴/۶	۷/۶
۲۰۰۷	۶/۳	۳/۶	۸/۰	۴/۵	۱۹/۰	۲۳/۰	۱۳/۹	۱۶/۱	۵/۶	۴/۷	۸/۲
۲۰۰۸	۶/۱	۳/۶	۸/۰	۴/۸	۱۷/۵	۲۱/۴	۱۳/۹	۱۶/۶	۵/۹	۴/۸	۸/۷
۲۰۰۹	۶/۰	۳/۷	۵/۹	۴/۸	۱۵/۶	۲۱/۲	۱۴/۹	۱۷/۲	۶/۶	۴/۳	۸/۳
۲۰۱۰	۶/۱	۳/۶	۶/۴	۴/۵	۱۴/۲	۲۰/۰	۱۴/۳	۱۶/۶	۶/۳	۴/۵	۸/۹
۲۰۱۱	۵/۷	۳/۴	۶/۴	۴/۶	۱۴/۶	۲۱/۱	۱۴/۱	۱۶/۵	۵/۲	۴/۳	۹/۴
۲۰۱۲	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
۲۰۱۳	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

تلفات انتقال و توزیع انرژی الکتریکی (درصدی از تولید) = سهم تلفات انتقال و توزیع از تولید انرژی الکتریسیته

ب : ۴ - مقایسه حجم تسهیلات بانکی در کشورهای منتخب

طی سالهای (۱۹۶۰-۲۰۱۲)

ارقام: سهم به درصد

صفحه ۳ از ۳

کمیسیون اقتصاد کلان

سال	چین	ژاپن	کره جنوبی	مالزی	هند	ترکیه	برزیل	ایران
(۱۳۷۵) ۱۹۹۶	۹۰/۳	۲۰۲/۴	۵۶/۸	۱۴۱/۶	۲۳/۰	۲۲/۸	۴۱/۳	۱۶/۵
(۱۳۷۶) ۱۹۹۷	۹۷/۶	۲۱۴/۶	۶۲/۵	۱۵۸/۴	۲۳/۱	۲۶/۳	۴۱/۴	۱۸/۰
(۱۳۷۷) ۱۹۹۸	۱۰۶/۲	۲۲۴/۷	۶۸/۶	۱۵۸/۵	۲۳/۳	۱۷/۲	۳۰/۲	۱۹/۴
(۱۳۷۸) ۱۹۹۹	۱۱۱/۵	۲۲۷/۸	۷۴/۷	۱۴۹/۲	۲۵/۰	۱۶/۶	۳۰/۵	۱۹/۶
(۱۳۷۹) ۲۰۰۰	۱۱۲/۳	۲۱۹/۳	۷۷/۵	۱۳۵/۰	۲۷/۹	۱۷/۸	۳۱/۷	۱۹/۵
(۱۳۸۰) ۲۰۰۱	۱۱۱/۳	۱۸۹/۶	۱۱۲/۰	۱۲۹/۱	۲۸/۱	۱۵/۴	۳۰/۴	۲۳/۱
(۱۳۸۱) ۲۰۰۲	۱۱۸/۹	۱۸۶/۹	۱۲۲/۷	۱۲۱/۸	۳۱/۷	۱۴/۵	۳۰/۷	۲۲/۳
(۱۳۸۲) ۲۰۰۳	۱۲۷/۲	۱۸۶/۲	۱۲۱/۳	۱۱۹/۰	۳۱/۱	۱۴/۵	۲۸/۷	۲۶/۳
(۱۳۸۳) ۲۰۰۴	۱۲۰/۱	۱۷۸/۹	۱۱۶/۳	۱۱۱/۹	۳۵/۶	۱۷/۳	۲۹/۰	۲۹/۰
(۱۳۸۴) ۲۰۰۵	۱۱۳/۳	۱۹۲/۹	۱۲۲/۱	۱۰۶/۵	۳۹/۴	۲۲/۲	۳۱/۴	۳۰/۰
(۱۳۸۵) ۲۰۰۶	۱۱۰/۷	۱۸۸/۷	۱۳۵/۲	۱۰۳/۷	۴۳/۲	۲۵/۹	۴۰/۳	۳۳/۶
(۱۳۸۶) ۲۰۰۷	۱۰۷/۵	۱۸۱/۱	۱۴۴/۳	۱۰۱/۶	۴۴/۸	۲۹/۵	۴۷/۹	۳۷/۳
(۱۳۸۷) ۲۰۰۸	۱۰۳/۷	۱۷۶/۱	۱۵۹/۶	۹۶/۷	۴۸/۵	۳۲/۶	۵۳/۱	۳۲/۲
(۱۳۸۸) ۲۰۰۹	۱۲۷/۲	۱۸۳/۴	۱۵۶/۳	۱۱۱/۶	۴۷/۳	۳۶/۵	۴۸/۹	۳۳/۵
(۱۳۸۹) ۲۰۱۰	۱۲۹/۹	۱۷۵/۰	۱۴۶/۶	۱۱۰/۴	۴۹/۵	۴۴/۲	۵۴/۴	---
(۱۳۹۰) ۲۰۱۱	۱۲۷/۰	۱۷۴/۸	۱۴۹/۰	۱۱۱/۸	۴۹/۹	۵۰/۰	۶۱/۳	---
(۱۳۹۱) ۲۰۱۲	۱۳۳/۷	۱۷۶/۷	۱۴۸/۰	۱۱۷/۸	۵۱/۵	۵۴/۴	۶۸/۴	---

ب : ۵ - تفاوت هزینه انرژی الکتریکی در بخشها و مقایسه آن در جهان

متوسط بهای برق در بخشهای مختلف مصرف کننده

ارقام: ریال / کیلووات ساعت

سال	خانگی	عمومی	کشاورزی	صنعتی	سایر مصارف	(۱) کل
۱۳۸۴	۱۰۲/۷	۱۷۶/۸	۲۱/۶	۲۰۱/۶	۵۳۹/۷	۱۵۲/۱
۱۳۸۵	۱۰۲/۹	۱۸۱/۷	۲۱/۳	۲۰۰/۴	۵۴۱/۲	۱۵۲/۸
۱۳۸۶	۱۲۴/۷	۱۵۹/۶	۲۱	۲۰۵/۹	۵۰۸	۱۶۵
۱۳۸۷	۱۱۹/۳	۲۲۸/۹	۲۲	۲۰۴/۶	۵۵۲/۴	۱۷۴/۳
۱۳۸۸	۱۲۹	۱۵۲	۲۱	۲۰۶	۵۰۱	۱۶۵
۱۳۸۹	۱۴۲/۳	۲۲۶/۵	۴۶/۸	۲۶۳/۶	۵۹۹/۱	۲۰۸/۷
۱۳۹۰	۳۳۴/۸	۵۰۱/۶	۱۲۵/۷	۴۴۱/۹	۱۲۷۵/۳	۴۰۹/۵

۱- این ستون متوسط وزنی تعرفه برق میباشد.

ماخذ: وزارت نیرو، تراز نامه انرژی سال ۱۳۹۰، شابک ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۷۱-۲۷-۲ بهار ۱۳۹۲، صفحه ۱۸۷

طی سالهای ۱۳۸۴-۱۳۹۰

ارقام : ریال بر متر مکعب

۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	نوع مصرف
۵ ماه سرد سال	۷ ماهه ابتدای سال	۳ ماهه آخر سال (۳)	۹ ماهه اول سال	(۲ او)	(۲ او)	(۲ او)			
۶۰۰	۱,۰۰۰	۶۰۰	۱۲۰	۹۰	۹۰	۹۰	۷۰	۷۰	آموزشی
۷۰۰	۷۰۰	•	•	۱۶۰/۳	۱۵۹	۵۵	۳۵	۳۵	پالایشگاه و تلمیه خانه های نفت
۷۰۰	۷۰۰	•	•	۱۶۱/۷	۱۵۹	۱۱۰	۹۰	۹۰	مجتمع های پتروشیمی
۱,۰۰۰	۲,۰۰۰	۱۰۰۰	۷۲۰	۶۹۰	۶۹۰	۶۹۰	۲۰۰	۲۰۰	عمومی
۱,۰۰۰	۲,۰۰۰	۸۷۱	۲۸۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۵۰	۲۰۰	۲۰۰	تجاری
۱,۰۰۰	۱,۰۰۰	۶۰۰	۸۷/۷۵	۴۸/۸	۴۹	۴۹	۳۵	۳۵	تجاری ویژه
۲,۶۰۰	۲,۶۰۰	-	-	۸۰/۰	۸۰	۸۰	۶۰	۶۰	حمل و نقل
۷۰۰	۱,۲۰۰	۵۲۷	۱۳۲	۸۱/۹	۱۱۳	۱۱۳	۸۰	۸۰	خانگی (متوسط)
۶۰۰	۱,۰۰۰	•	•	۹۰	۹۰	۹۰	۷۰	۷۰	خیریه
۶۰۰	۱,۰۰۰	•	•	•	•	•	•	•	مساجد روستایی
۷۰۰	۷۰۰	۷۰۰	۱۸۸/۵	۱۵۸/۵	۱۵۹	۱۵۹	۱۳۹	۱۳۹	صنعتی
۷۰۰	۷۰۰	•	•	۱۵۸/۵	۱۵۹	۶۰	۴۰	۴۰	خوراک مجتمع های پتروشیمی تولید کود اوره
۶۰۰	۱,۰۰۰	۶۰۰	۱۲۰	۹۰	۹۰	۹۰	۳۵	۳۵	ویژه مذهبی
۸۰۰	۸۰۰	۸۰۰	۷۹/۳	۴۹/۳	۴۹	۴۹	۲۹	۲۹	نیروگاه
۶۰۰	۷۰۰	•	•	•	•	•	•	•	نانوایی
۶۰۰	۱,۰۰۰	۶۰۰	۱۲۰	۹۰	۹۰	۹۰	۷۰	۷۰	ورزشی
۶۰۰	۱,۰۰۰	•	•	۱۶۸/۲	•	۱۵۹	•	•	کشاورزی

۱- در سال های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ از مساجد روستایی گاز بها دریافت نگردیده است.

۲- متوسط کل قیمت گاز طبیعی در سال های ۱۳۸۶، ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ به ترتیب ۹۸/۲، ۱۰۲/۹ و ۱۰۴/۵ ریال به ازای هر متر مکعب بوده است.

۳- قیمت فروش گاز طبیعی در سال ۱۳۸۹ پس از اجرای هدفمند سازی یارانه ها می باشد.

• مقادیر در دسترس نمی باشد.

ماخذ : وزارت نیرو ، تراز نامه انرژی سال ۱۳۹۰ ، شابک ۲-۲۷-۲۷۱-۶۰۰-۹۷۸ بهار ۱۳۹۲ ، صفحه ۱۳۸

تفاوت قیمت انرژی برای مصارف صنعتی یا مصارف خانگی برای

کمیسیون اقتصاد کلان

کشورهای مختلف در سال ۲۰۱۰

ارقام: دلار آمریکا برای هر واحد سنجش

کشور	قیمت برق مسکونی (kWh)	قیمت برق برای صنعت (kWh)	قیمت گاز طبیعی برای خانوار (10 ⁶ kcal GCV ^(e))	قیمت گاز طبیعی برای صنعت (10 ⁶ kcal GCV ^(e))
استرالیا	--	--	--	--
اتریش	۰/۲۶۲۳	--	۰۴۲/۱۴۱	--
بلژیک	--	--	۹۰۵/۹۴	۴۱۷/۳۴
کانادا	--	--	--	--
چین تایپه	۰/۰۸۸۰	۰/۰۷۴۵	۴۵۸/۱۶	۴۷۲/۴۱
جمهوری چک	۰/۱۹۲۱	۰/۱۴۷۷	۸۱۵/۰۱	۵۲۸/۰۳
دانمارک	۰/۳۶۵۵	۰/۱۱۰۶	۳۲۰/۵۶۱	۷۵۲/۱۴
فنلاند	۰/۱۷۳۷	۰/۰۹۷۴	۴۷۴/۳۶	۳۳۲/۷۶
فرانسه	۰/۱۵۹۲	۰/۱۰۶۷	۸۴۷/۸۸	۴۳۸/۸۸
آلمان	--	--	--	--
مجارستان	۰/۲۰۶۲	۰/۱۵۹۷	۷۱۶/۹۳	۶۱۱/۴۴
هند	--	--	--	--
ایرلند	۰/۲۵۵۰	۰/۱۶۹۰	۰۱۷/۰۵۱	۴۸۳/۴۷
ایتالیا	۰/۲۸۴۲	۰/۲۷۶۱	۰۵۹/۵۰۱	۵۵۷/۶۸
ژاپن	۰/۲۲۷۶	۰/۱۵۷۸	--	--
کره جنوبی	۰/۰۷۶۹	۰/۰۵۷۸	۵۲۶/۱۲	۴۷۹/۴۸
مکزیک	۰/۰۷۸۶	۰/۰۸۴۶	۴۲۰/۵۵	--
هلند	۰/۲۵۸۰	۰/۱۴۱۰	۱۶۲/۶۱۱	۵۰۰/۱۱
نیوزلند	۰/۱۵۱۹	--	--	--
نروژ	۰/۱۳۷۳	۰/۰۵۸۷	X	X
لهستان	۰/۱۶۶۹	۰/۱۱۹۷	۸۰۱/۸۰	۴۳۲/۷۰
پرتغال	۰/۲۱۵۲	۰/۱۲۷۴	۹۵۹/۶۸	۴۸۴/۱۲
جمهوری اسلواکی	۰/۲۳۰۹	۰/۱۹۴۸	۷۸۰/۲۸	۵۱۰/۳۳
اسپانیا	--	--	۹۲۵/۸۷	۴۳۳/۷۹
سوئد	۰/۱۹۴۰	۰/۰۸۲۷	۴۹۹/۰۰۱	۵۸۵/۳۸
سوئیس	۰/۱۶۳۹	۰/۰۹۳۵	۰۰۰/۶۰۱	۷۰۴/۳۱
ترکیه	۰/۱۶۵۱	۰/۱۳۷۶	۵۶۸/۹۹	۴۶۷/۶۲
انگلستان	۰/۲۰۶۰	۰/۱۳۵۰	۷۹۹/۶۹	۳۲۳/۶۷
آمریکا	۰/۱۱۵۵	۰/۰۶۸۴	۴۵۹/۹۸	۲۰۲/۶۱

(e) Gross calorific value, (g) Price excluding tax for the United States, (...) not available, (x) not applicable, (c) confidential
International Energy Agency (IEA), KEY WORLD ENERGY STATISTICS, 2010, pages 42-43

ج - هزینه های مبادله

تعریف هزینه مبادله :

" هزینه مبادله ، آن دسته از هزینه‌های پیش بینی نشده‌ای است که به علت **عدم پایداری** یکی از **طرفین مبادله** به تعهداتش ، بر طرف دیگر مبادله **تحمیل** می‌شود (رنانی ، ۱۳۸۵).

هزینه مبادله ، **هزینه‌ای** است که به فرد ، گروه و یا سازمان ، برای کنترل رفتار و نظارت بر مبادله در زمانی که با دیگر افراد **بر هم کنش** اقتصادی انجام می‌دهند ، **تحمیل** می‌شود (ویلیامسون ۱۹۹۶).

هزینه مبادله ، از لحاظ تعریف و نوع خود به **هزینه مبادله بازاری** ، هزینه مبادله مدیریتی ، **هزینه مبادله سیاسی** و هزینه مبادله طبیعی تقسیم می‌شود (علوی ، ۱۳۸۴). " (۲۴)

تحریم ها اقدامی است که در نتیجه تصمیم های سیاسی مقامات کشور حادث میگردد و همان گونه که در صفحات بعدی ملاحظه می‌فرمائید، بانک مرکزی خود نیز اذعان دارد که کشور در طول ۷سال گذشته مواجه با رکود گردیده و هزینه های بالاتری بر بنگاه های تولیدی کشور بارگذاری شده است . مشخص است که بنگاهای تولیدی با کمبودهای قابل توجه تأمین منابع مالی و افزایش هزینه ها روبرو گردیده و یا میگردند . نتیجه آن ، زیان‌های قابل توجه بنگاه های تولیدی می باشد. در این میان **چه کسی باید پاسخگو باشد؟!**

" ایجاد اشتغال در کشور از سال ۱۳۸۷ به واسطه شرایط کسادی حاصل از بروز خشکسالی ، اعمال سیاست های کنترل تورم و بحران مالی جهانی با کندی روبه رو شد . بعد از بهبود نسبی فعالیتهای اقتصادی در سال ۱۳۸۸ ، بازار کار در سال ۱۳۸۹ وارد دور جدیدی از کسادی گردید به گونه ای که نرخ بیکاری کشور در سال ۱۳۸۹ از سوی مرکز آمار ایران حدود ۱۳/۵ درصد اعلام شد. " (۲۵)

" رکود فعلی حاکم بر اقتصاد کشور را بر حسب تقدم عوامل و نه لزوماً شدت اثرگذاری می توان ناشی از عوامل زیر دانست :

اول ، نا اطمینانی هائی که در چند سال گذشته به مناسبت های گوناگون و در سطوح مختلف سیاست گذاری ایجاد و تشدید گردیده و موجب خروج بخشی از سرمایه های بخش خصوصی از فعالیت های مولد شد.

دوم ، آثار قابل انتظار اجرای طرح هدفمند سازی یارانه ها و افزایش قیمت حامل های انرژی از زمستان ۱۳۸۹ که قیمت تمام شده بسیاری از محصولات انرژی بر و هزینه های حمل و نقل را افزایش داده و کاهش توان مالی تولید کنندگان و قدرت خرید مصرف کنندگان را به دنبال داشته است .

سوم ، تشدید تحریم های تجاری و مالی در دو سال بعد که مبادلات مالی و تجاری کشور با دنیای خارج را بسیار سخت و پرهزینه کرده است . " (۲۶)

۳-۲- اقدامات سایر کشورها برای کاهش هزینه و ریسک تولید گران خود

آنچه در موارد قبلی گذشت نگاهی اجمالی بود به وضعیت فعلی تولید صنعتی، مشکلات و موانع پیش روی تولید کنندگان کشور و کارنامه قابل قبول آنان با وجود همه مشکلات. در این بخش تلاش داریم نشان دهیم که علاوه بر نداشتن محدودیتهای ذکر شده در هزینه های پیش گفته، گوشه ای از حمایتهای اضافی انجام گرفته از تولید را در چند کشور خارجی مورد بررسی قرار می دهیم. حمایتهایی که توضیح می دهند فاصله معنا دار تولید در ایران با کشورهای توسعه یافته و یا در حال توسعه از کجا ناشی می شود.

کشورهای دیگر برای

کاهش هزینه ها و پوشش ریسک بخش ای تولیدی

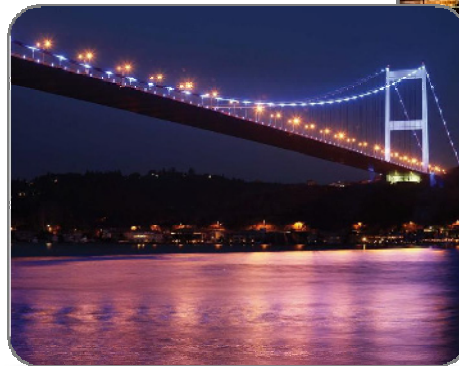
چه می کنند؟

در بخشهای پیشین ملاحظه نمودید که تولید کنندگان کشورهای منتخب در مقابل تولید کنندگان ایرانی دارای موقعیت برتر بوده اند. لیکن تعجب آور تر این واقعیت می باشد که تولید کنندگان کشورهای منتخب علاوه بر مزایای موقعیتهای برتر، دولتهای مطبوع آنان امتیازات بیشتری برای کاهش هزینه ها و ریسکها در جهت ارتقاء توانمندی در رقابتهای جهانی فراهم می نمایند. ملاحظه میفرمائید که ترکیه و یاکشور پیشرفته ای چون آلمان، حتی در سال ۲۰۱۳ میلادی نیز در این امر کوتاهی نمی نمایند. در اینجا مجدداً این سؤال مهم تکرار می گردد.

"چه میزان برنامه ریزی و سرمایه گذاری کرده ایم و چه انتظاری داریم؟! "

نحوه ارائه مشوق های سرمایه گذاری

در کشور ترکیه برای سال **2013**

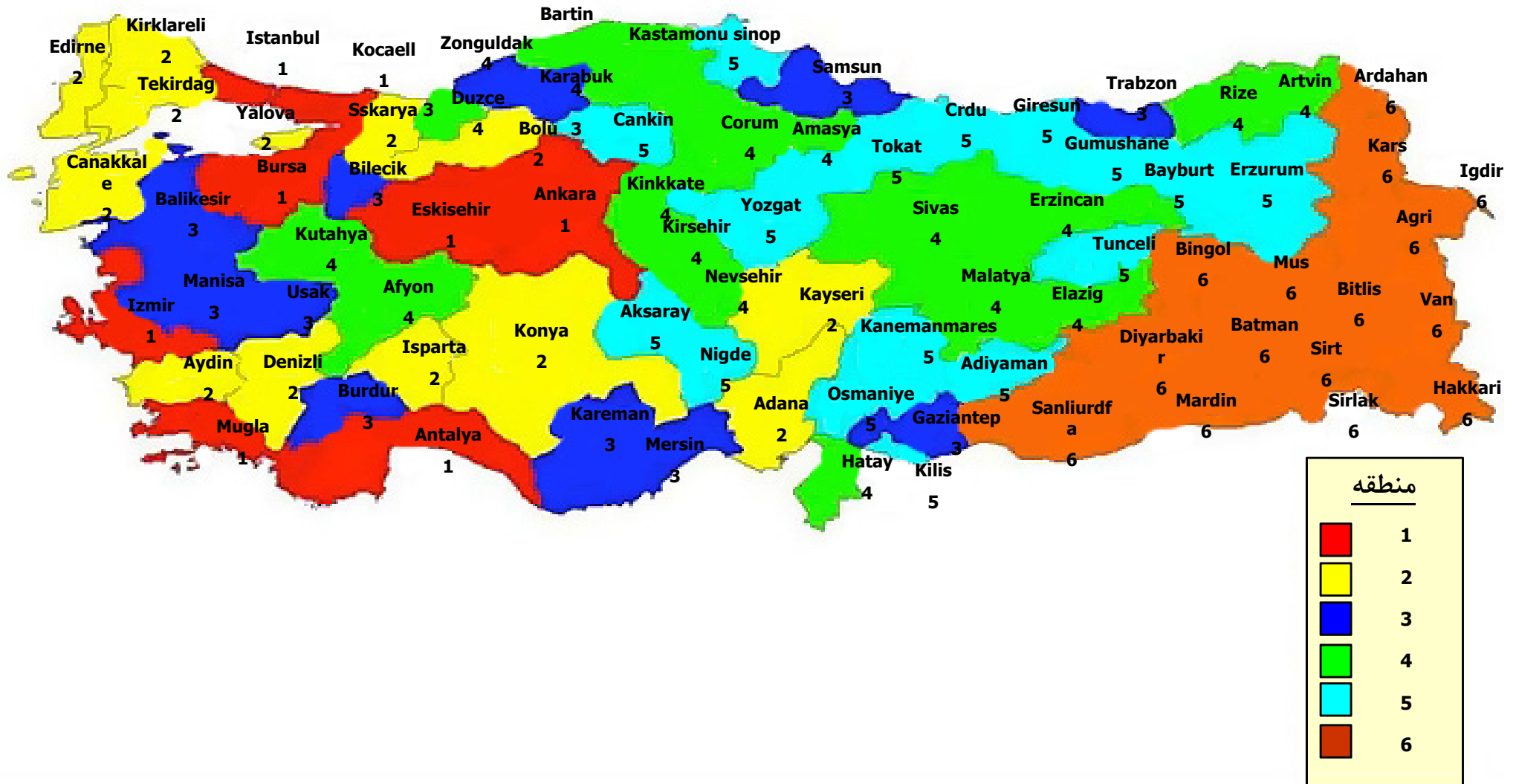

در سال 2013

کمیسیون اقتصاد کلان

در سال 2013

مشوق ها	حقوق گمرکی	معافیت از مالیات ارزش افزوده	تخفیف های مالیاتی	جبران هزینه نیروی کار	تخصیص زمین	حمایتهای بهره بانکی	تخفیف مالیات بر درآمد	بارانه حقوق نیروی کار	بازگشت مالیات بر ارزش افزوده
سرمایه گذاری های عمومی	✓	✓							
نواحی واقع در منطقه 1	✓	✓	✓	✓	✓				
نواحی واقع در منطقه 2	✓	✓	✓	✓	✓				
نواحی واقع در منطقه 3	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
نواحی واقع در منطقه 4	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
نواحی واقع در منطقه 5	✓	✓	✓	✓	✓	✓			
نواحی واقع در منطقه 6	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
مقیاس های تولیدی بزرگ	✓	✓	✓	✓	✓	x	تنها در منطقه 6	تنها در منطقه 6	
طرح های راهبردی	✓	✓	✓	✓	✓	✓	تنها در منطقه 6	تنها در منطقه 6	✓
طرح های دارای اولویت	✓	✓	✓	✓	✓	✓	تنها در منطقه 6	تنها در منطقه 6	

X کاربرد ندارد :

نحوه ارائه مشوق های سرمایه گذاری

در کشور آلمان فدرال برای سالهای 2005 , 2013

Invest in Germany

**Germany:
Gateway to Europe**

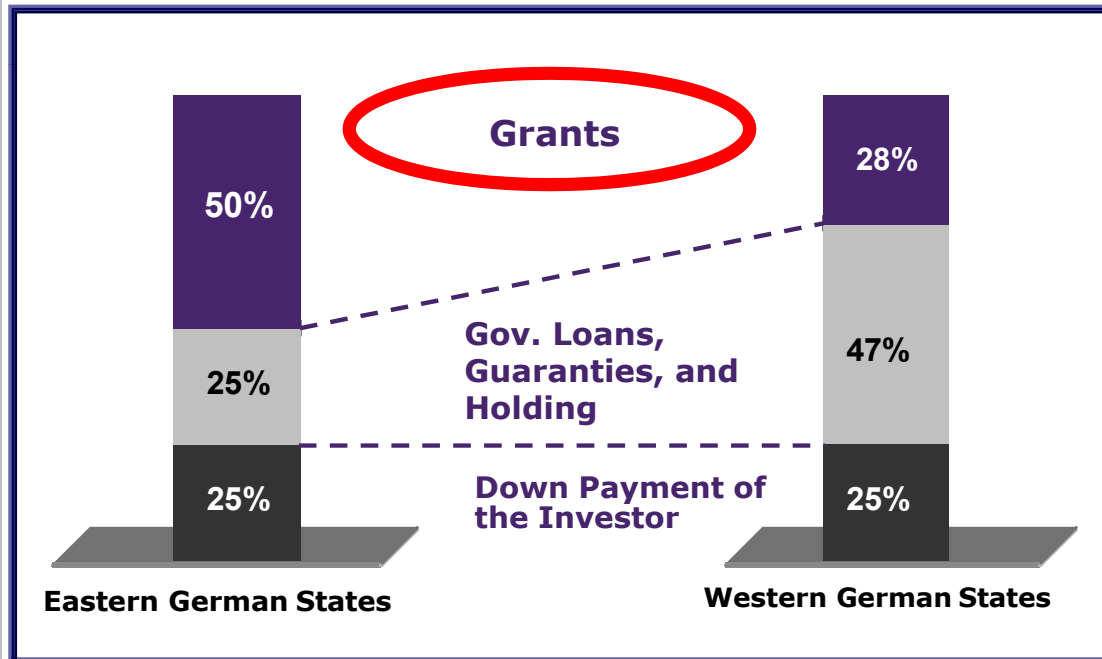
August 2005

Generous incentive packages reduce investment costs in Germany.

For Small- and Medium-Sized Companies these packages can total up to:

- Investment
- Market
- Trade
- Productivity
- Industries
- Taxes
- Incentives
- Contacts

Source: BMWA, Invest in Germany

Large Companies may receive:

grants up to 35%

in Eastern Germany and

up to 18 %

in Western Germany

Medium-sized defined:

Less than 250 employees with a maximum annual sales of € 50 million or maximum total assets of € 43 million

A large company may not hold more than a 25% share in the firm

Small-sized defined:

Less than 50 employees with a maximum annual sales of € 10 million or maximum total assets of € 10 million

A large company must hold less than a 25% share in the investing firm

صنعتی در سال 2005 در راستای کاهش هزینه مبادله

- Investment
- Market
- Trade
- Productivity
- Industries
- Taxes
- Incentives
- Contacts

بسته مشوقهای دور اندیشانه ، هزینه های سرمایه گذاری در آلمان را کاهش میدهد

شرکت های بزرگ مقیاس : برای شرکت های کوچک و متوسط این بسته تشویقی میتواند حداکثر تا مقادیر زیر باشد

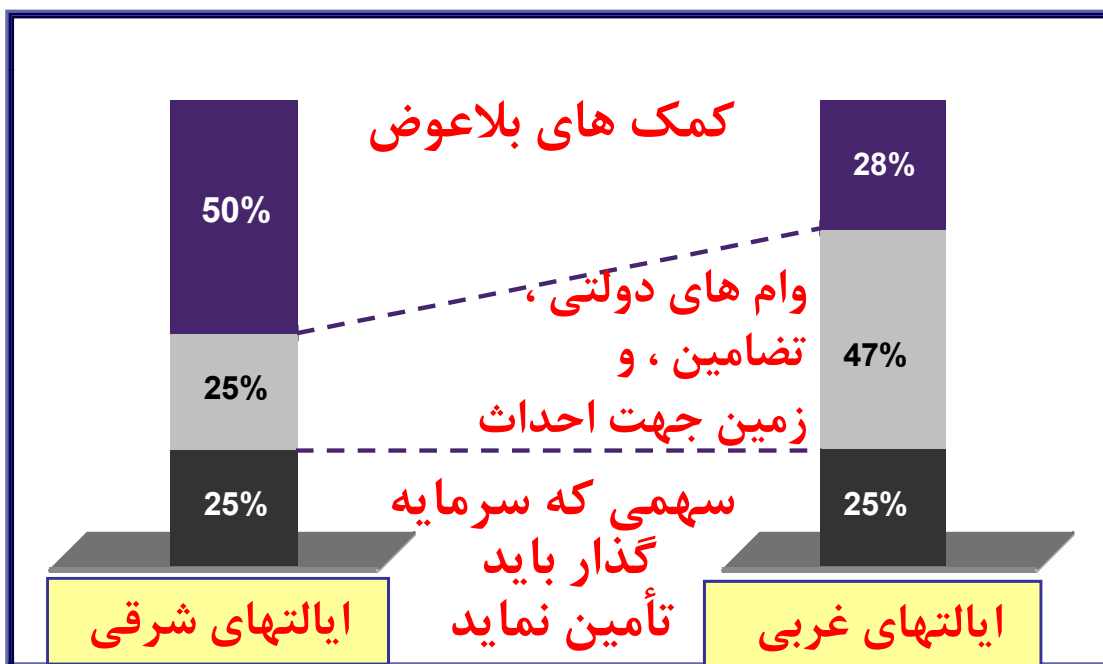
در بخش شرقی آلمان میتوانند تا 35٪ کمک های بلاعوض دریافت نمایند.
و در بخش غربی آلمان میتوانند تا 18٪ کمک های بلاعوض دریافت نمایند.

شرکت های متوسط مقیاس :

شرکت هایی است که دارای 250 تن اشتغال بوده و فروش سالیانه آنها 50 میلیون یورو و یا دارائیهای کل آنها 43 میلیون یورو باشد . شرکتهای بزرگ مقیاس نمیتوانند بیش از 25٪ از سهام شرکت های متوسط مقیاس را داشته باشد.

شرکت های کوچک مقیاس :

شرکت هائی است که دارای اشتغال 50 تن و کمتر و فروش سالیانه آنها 15 میلیون یورو بوده و یا دارائی های کل آنها 15 میلیون یورو باشد. شرکت های بزرگ مقیاس نمیتوانند بیش از 25٪ از سهام شرکت کوچک مقیاس را در اختیار داشته باشد .

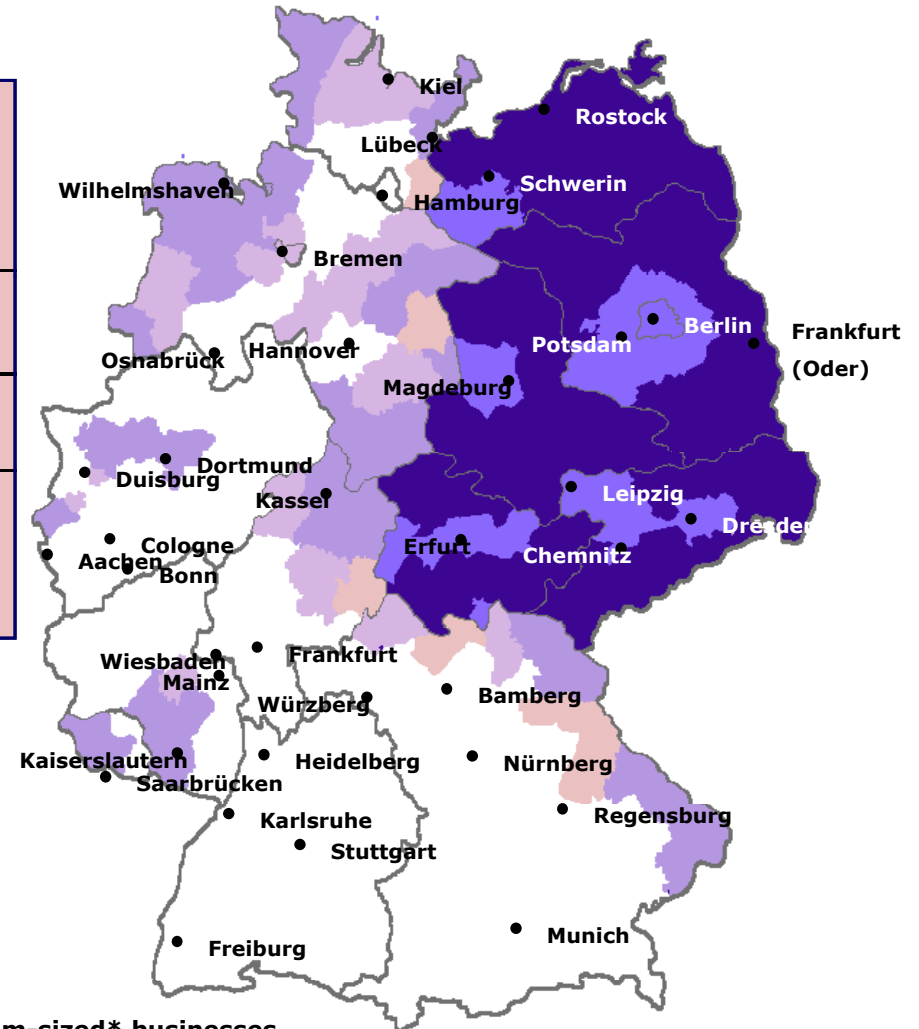
Source: BMWA, Invest in Germany

Investors may profit from a variety of support programs, which vary by region.

- Investment
- Market
- Trade
- Productivity
- Industries
- Taxes
- Incentives
- Contacts

Region \ Size of the Company	A	B	C	D	E
Small up to:	50%	43%	28%	15%	15%
Medium up to:	50%	43%	28%	7.5%	7.5%
Large Companies up to:	35%	28%	18%	0%	0%

KEY

- Incentive Region A
- Incentive Region B
- Incentive Region C
- Incentive Region D
- Incentive Region E

100 KM

Other state and local incentives are available across all of Germany to small- and medium-sized* businesses.

Source: BMWA Database

* stipulated by the sizes of the parent company and owners' holdings.

توزیع مشوق های سرمایه گذاری توسط دولت آلمان

بر حسب تقسیم بندی های آمایشی در سال 2005

کمیسیون اقتصاد کلان

سرمایه گذاران میتوانند از حمایت های متنوع ، که بر حسب نواحی اجرای طرح متغیر میباشد استفاده نمایند.

- Investment
- Market
- Trade
- Productivity
- Industries
- Taxes
- Incentives
- Contacts

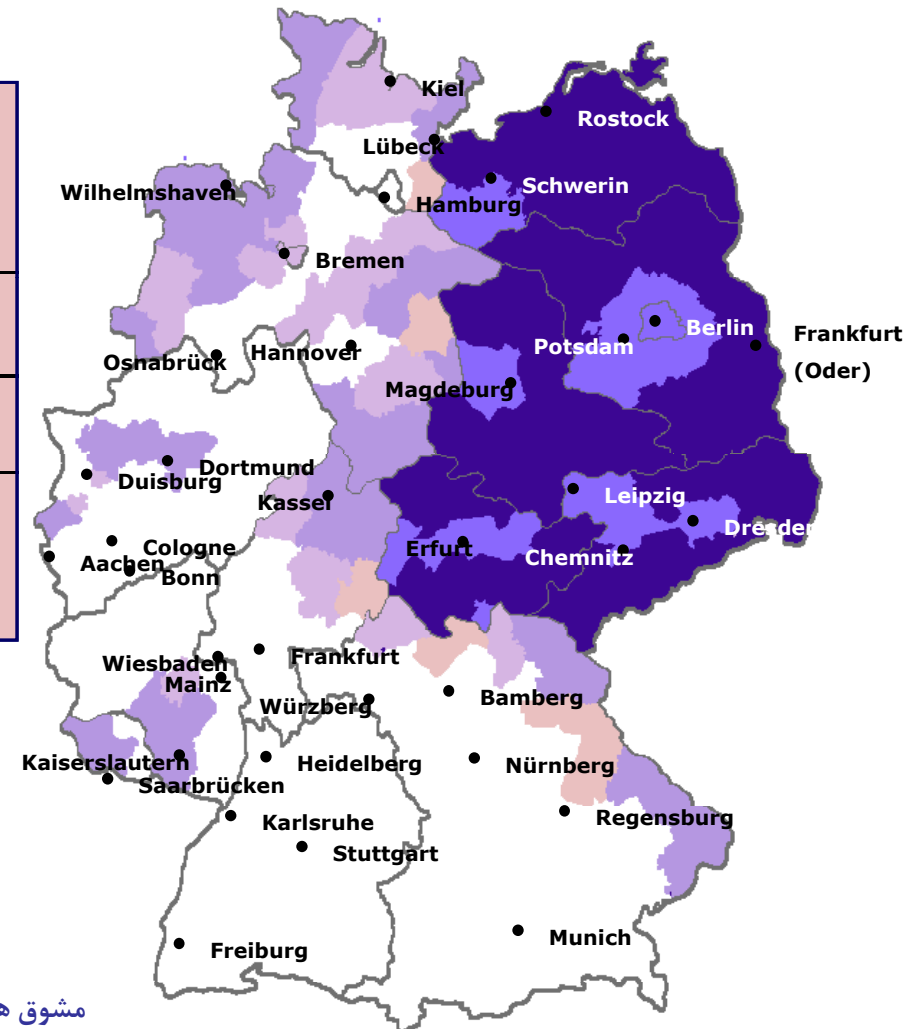
ناحیه	A	B	C	D	E
اندازه شرکت تولیدی					
کوچک تا :	50%	43%	28%	15%	15%
متوسط تا :	50%	43%	28%	7.5%	7.5%
شرکت های بزرگ تا :	35%	28%	18%	0%	0%

کلید واژه

- A** مشوق های قابل ارائه در ناحیه
- B** مشوق های قابل ارائه در ناحیه
- C** مشوق های قابل ارائه در ناحیه
- D** مشوق های قابل ارائه در ناحیه
- E** مشوق های قابل ارائه در ناحیه

100 KM

مشوق های ایالتی و فدرالی دیگری نیز در سراسر آلمان قابل ارائه به متقاضیان میباشد.

Source: BMWA Database

Invest in Germany , Federal Ministry of Economics and Technology , August 2005

ماخذ : وزارت اقتصاد و فن آوری فدرال آلمان

Incentives in Germany

کمیسیون اقتصاد کلان

Supporting Your Investment Project

2013

GERMANY
TRADE & INVEST

Incentives at a Glance

Germany offers numerous incentives to all investors – regardless of whether they are from Germany or not. Funds are provided by the German government, the individual federal states, and the European Union (EU). Incentives in Germany have a lasting effect on new business as they support companies at all stages of the investment process.

Supporting New Investments

Many incentives target new investments with a specific focus on promoting economic growth. Germany has EUR 26.3 billion funding provided by the EU (co-financed using means obtained from German national and regional budgets) at its disposal until 2013. In addition, Germany and its individual states also make their own incentives funds available. When it comes to investor production facility

set-up costs, investors can count on a number of different measures from Germany's extensive investment incentives package. The main instrument are cash incentives provided in the form of non-repayable grants.

Promoting Innovation

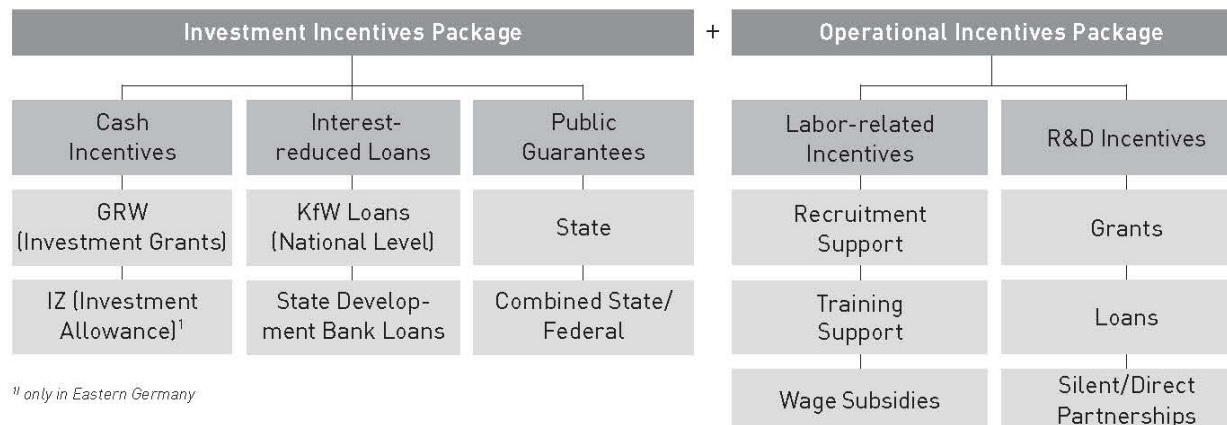
A major focus of Germany's financial support is put on assisting research & development (R&D) activities in Germany as this is considered to be among the most important areas for the development of the German economy. Accordingly, industry and the public sector have made a commitment to spend around three percent of national GDP per year on R&D activities. This amounts to approximately EUR 70 billion R&D spending each year. In addition, an unprecedented campaign to foster the advancement of new technologies has been launched by the Ger-

man government. This campaign – known as the "High-Tech Strategy" – is combining the resources of all government ministries to commit more than EUR 5 billion annually to the development of cutting-edge technologies in the form of project grants.

Incentives Programs

There are a number of incentives programs available which can be grouped into two overall packages: the investment incentives package which includes different measures to reimburse investment costs; and the operational incentives package to subsidize costs once the location-based investment has been realized. Investment incentives can be made up of cash incentives, interest-reduced loans, and public guarantees. Operational incentives package components include labor-related incentives and R&D incentives.

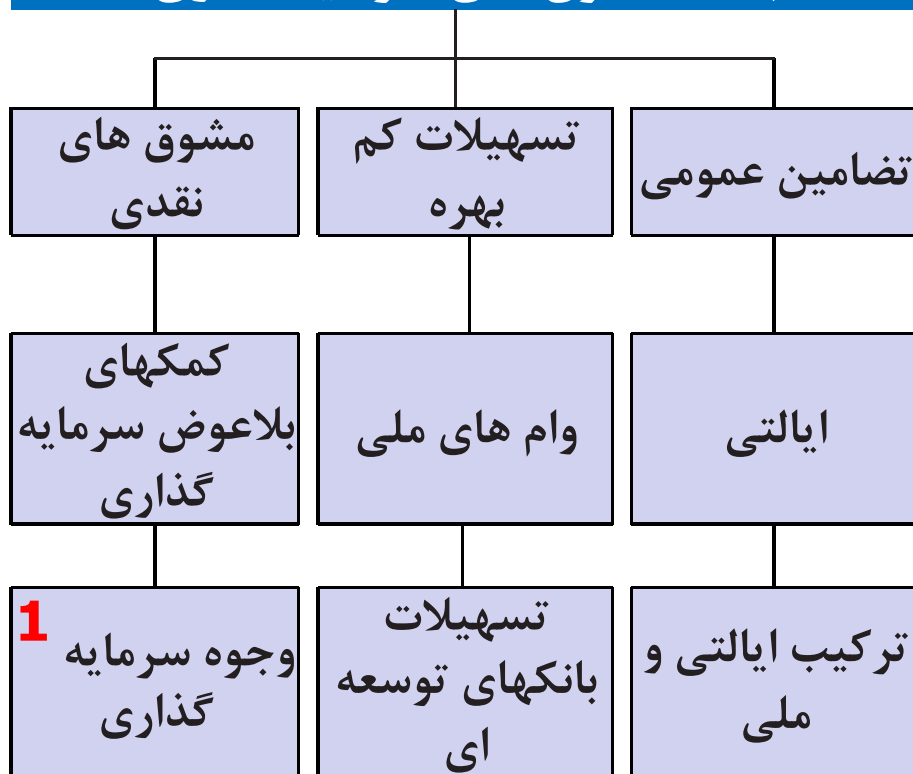
Germany's Different Incentives Packages and Respective Programs

¹ only in Eastern Germany

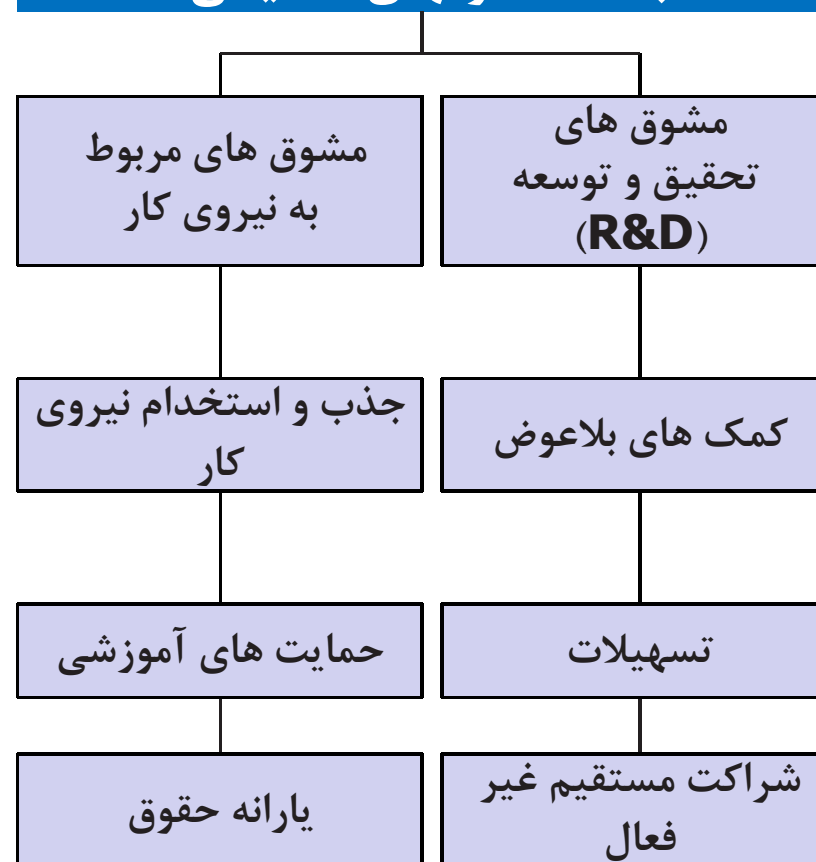

بسته مشوق های سرمایه گذاری

+

بسته مشوق های عملیاتی

1 - فقط در بخش شرقی آلمان

Incentives in Germany

کمیسیون اقتصاد کلان

Incentives Meeting the Capital Needs of Investment Projects

Investment incentives and operational incentives can be combined. This means that support does not stop at one point, but is available at all of the different investment process stages and beyond – suiting the financial needs at each step of the project.

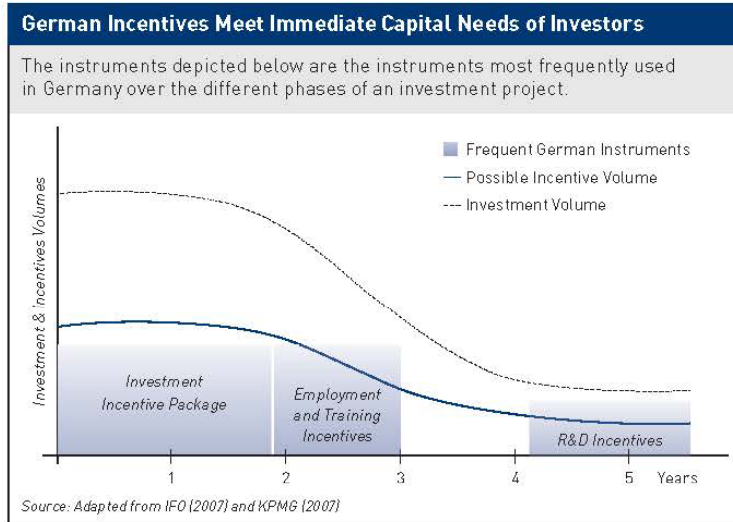
During the investment phase (when capital needs are high), cash incentives programs reimburse direct investment costs by providing non-repayable cash grants. Public loan programs and guarantees round off investment project financing.

Once operations have started, labor-related incentives programs support companies during all stages of putting together a workforce. Particular emphasis is placed on R&D projects which receive financial assistance from a number of different programs.

How to Determine Investment Project Incentives Levels

Each incentives program defines industries as well as forms of investments (e.g. greenfield projects or expansions) eligible for funding. Foreign investors are subject to exactly the same conditions available to German investors.

Each program has a set of criteria (such as company size or planned investment project location) which determine individual investment project incentives levels.

Company size is determined according to a European Union-wide classification system in which enterprises are categorized as being small, medium-sized or large according to their employee numbers, annual turnover and/or annual balance sheet total.

Some programs may even specifically target SMEs (this is very often the case with R&D programs).

Other criteria determining project eligibility may be defined subject to individual incentives programs and federal state regulations.

Most incentives programs offer the highest incentives rates to small and medium-sized enterprises (SMEs).

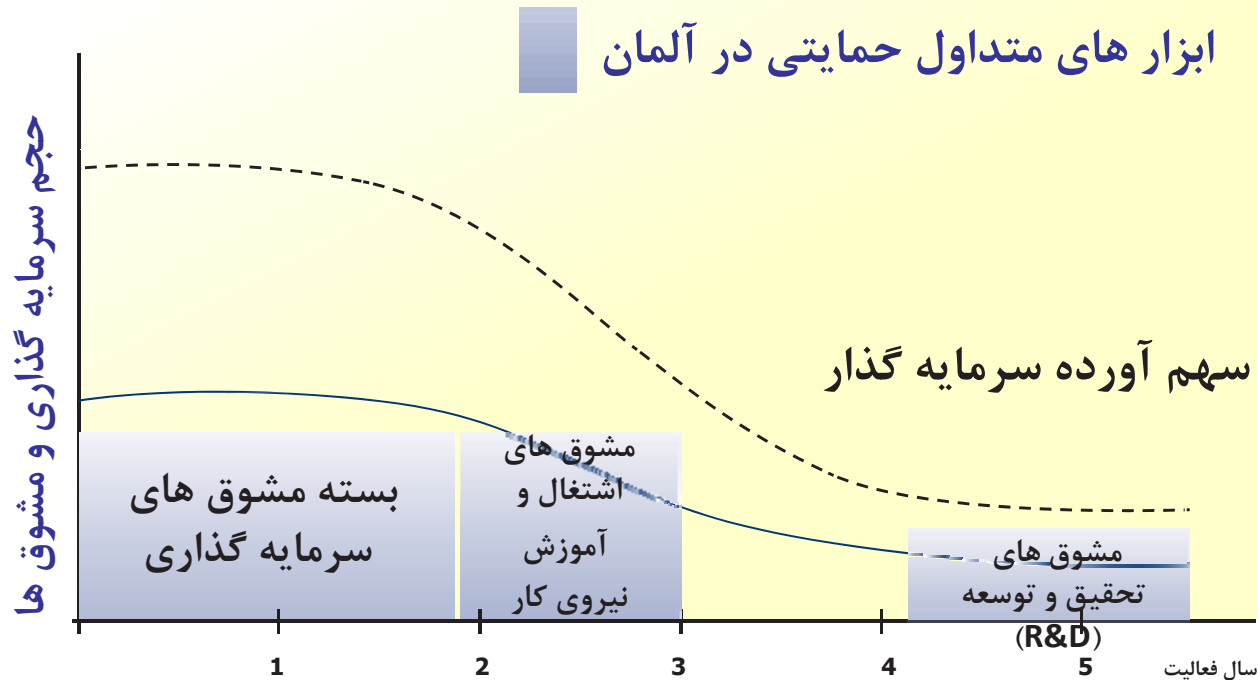
Criteria Determining Company Size			
Company Category	Employee Numbers	Annual Turnover	Annual Balance Sheet Total
Small Enterprise	< 50	≤ EUR 10 million	or ≤ EUR 10 million
Medium-Sized Enterprise	< 250	≤ EUR 50 million	or ≤ EUR 43 million
Large Enterprise	≥ 250	> EUR 50 million	or > EUR 43 million

The criterion concerning the headcount is compulsory.
In addition, either of the annual turnover or the balance sheet criteria must also apply.

Source: European Commission

نیاز های عاجل سرمایه گذاران است

روش های به تصویر کشیده شده ذیل ، زمانبندی اغلب ابزار های حمایتی است که در مراحل مختلف یک پروژه سرمایه گذاری در آلمان به کار گرفته می شود.

Source: Adapted from IFO (2007) and KPMG (2007)

Facts & Figures 2013 www.gtai.com

معیار تعیین اندازه شرکت ها

کمیسیون اقتصاد کلان

دسته بندی شرکت ها	تعداد کارکنان	حجم سالیانه معاملات	یا	تراز مالی سالیانه کل
شرکتهای کوچک	کمتر از 50	10 میلیون یورو	یا	10 میلیون یورو
شرکت های متوسط	کمتر از 250	50 میلیون یورو	یا	43 میلیون یورو
شرکت های بزرگ	بیشتر از 250	بیشتر از 50 میلیون یورو	یا	بیشتر از 43 میلیون یورو

1 - معیار مربوط به تعداد کارکنان الزامی است

2 - به کارگیری هر کدام از معیار حجم معاملات و یا تراز کل مالی به همراه تعداد کارکنان اختیاری

منبع : کمیسیون اروپا

Cash Incentives

Investment Incentives Package

Operational Incentives Package

Cash Incentives

Interest-Reduced Loans

Public Guarantees

Labor-Related Incentives

R&D Incentives

کمیسئون اقتصاد کلان

Effectively Reducing Investment Costs

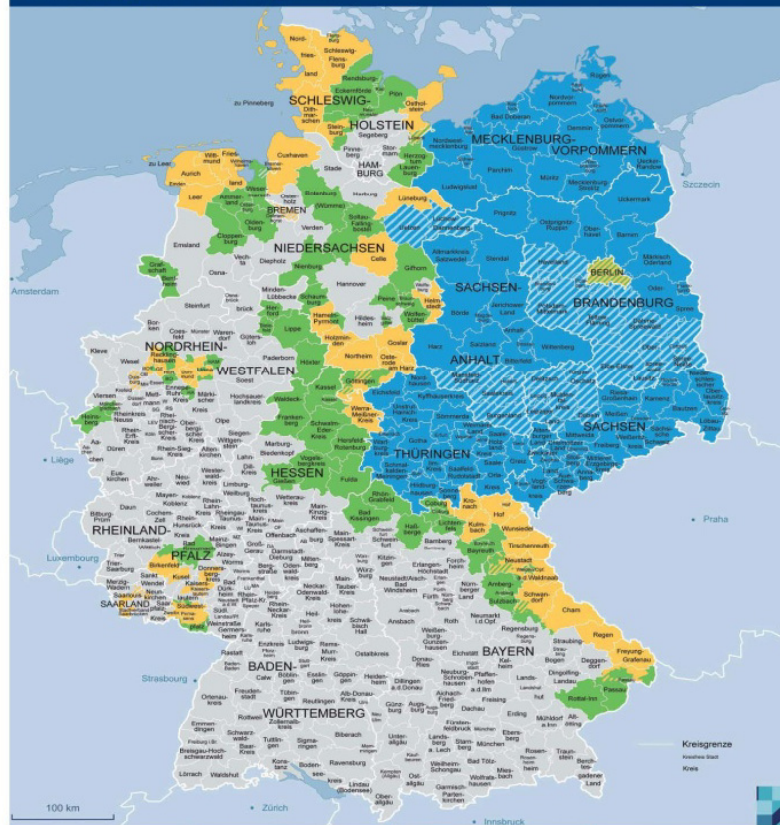
Cash incentives are a means of significantly reducing production facility set-up costs. Germany offers two major programs directing the allocation of these cash incentives: the Joint Task Program for the Promotion of Industry and Trade (*GRW – Gemeinschaftsaufgabe*) and a special cash incentives program to promote investment activities in Eastern Germany called the Investment Allowance (*IZ – Investitionszulage*).

GRW Cash Grants

The Joint Task Program regulates the distribution of non-repayable grants for investment costs throughout Germany. Money available through this program is usually distributed in the form of cash payments. The amount granted is calculated depending on either investment costs or assumed wage costs (of the future operating business).

Regions with the highest incentives rates offer grants of up to 30 percent of eligible expenditures for large enterprises, up to 40 percent for medium-sized enterprises, and up to 50 percent for small enterprises respectively. Several regions within the western parts of Germany as well as Berlin are also designated incentives regions, although with lower aid intensities. Each state is free to determine individual ceilings, but is bound to the maximum incentives level prescribed by its respective location. GRW funds must be applied for before the investment project begins. *Germany Trade & Invest's* incentives experts offer specific information and consultation services in advance.

Incentives Regions and Possible Incentives Rates Defined by the GRW Program

Regions	Small Enterprises	Medium-Sized Enterprises	Large Enterprises
A Region	50%	40%	30%
A Region in Transition	40%	30%	20%
C Region	35%	25%	15%
D Region	20%	10%	max. EUR 200,000 within 3 years
C/D Region	35% / 20%	25% / 10%	15% / max. EUR 200,000 within 3 years

The GRW program will be available under the current legislation until June 2014. An extension for the timeframe July 2014-2020 is currently in preparation.

شرکت های بزرگ	شرکت های متوسط	شرکت های کوچک	نواحی
30%	40%	50%	ناحیه A
30% (تا انتهای سال 2010) 20% (از سال 2011 به بعد)	40% (تا انتهای سال 2010) 30% (از سال 2011 به بعد)	50% (تا انتهای سال 2010) 40% (از سال 2011 به بعد)	ناحیه A در حال گذار
15%	25%	35%	ناحیه C
حد اکثر 500,000 یورو برای سه سال	10%	20%	ناحیه D
15% یا حد اکثر 500,000 یورو در سه سال	10% یا 25%	20% یا 35%	ناحیه C/D

این نواحی در سال 2010 توسط کمیسیون اتحادیه اروپا مورد بازنگری قرار گرفته و از سال 2011 به بعد مقادیر کمتر به کار گرفته خواهد شد

منبع : وزارت اقتصاد و فن آوری فدرال آلمان

Cash Incentives

Investment Incentives Package

Operational Incentives Package

Cash Incentives

Interest-Reduced Loans

Public Guarantees

Labor-Related Incentives

R&D Incentives

Future GRW Program

Investment grants within the GRW program will be available under the current regulations until June 2014. A new GRW program, based on recently published new EU regional aid guidelines, is currently in preparation. It will guarantee the continued investment support in form of cash grants for the timeframe July 2014-2020.

Eastern Germany's IZ

The IZ is a special incentives program created to promote investment activities in Eastern Germany. As such, the program is only open to investment projects settling in the states of Berlin, Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Saxony, Saxony-Anhalt, and Thuringia.

Our Project-Specific Incentives Services

Our incentives experts provide a range of project-specific information and consulting services. These include:

- Project-specific comparison of cash incentives options for your favored investment locations throughout Germany;
- Detailed calculation of funding levels available in different regions;
- Negotiations organization and attendance with relevant funding authorities;
- Preparation of appropriate applications.

Investors automatically receive IZ funding (subject to all eligibility criteria being satisfied) when investing in Eastern Germany. The IZ program is valid until the end of 2013. Aid intensity is between 2.5 and 5 percent depending on company size and type of investment good (when combining

GRW and IZ funding the overall sum received from both programs may not exceed the maximum possible GRW incentives rate of the respective region).

Cash Incentives Programs Terms and Conditions

	GRW	IZ
Eligible Industries	<ul style="list-style-type: none"> ■ Most manufacturing industries ■ Most service industries 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Most manufacturing industries ■ Certain service industries
Eligible Project Costs	<p>(direct) Investment Costs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Purchase and production costs of certain tangible and intangible assets ■ Finance leased assets ■ Operating leased assets under certain conditions <p>OR</p> <p>(future) Operating Costs</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Wage costs for two years 	<p>(direct) Investment Costs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Purchase and production costs of certain tangible assets ■ Finance leased assets
Maximum Eligible Investment Amount	<ul style="list-style-type: none"> ■ Up to EUR 500,000 per job created (not exceeding the maximum total investment costs) 	No limit set
General Program Requirements	<ul style="list-style-type: none"> ■ The investment project must create long-term jobs. ■ The subsidized equipment must remain at the investment location for at least five years. 	The subsidized equipment must remain at the investment location for at least five years.

کمیسیون اقتصاد کلان

2013 در آلمان سال

	GRW	IZ
صنایع واجد شرایط	<ul style="list-style-type: none"> • ساخت صنعتی • خدمات صنعتی 	<ul style="list-style-type: none"> • ساخت صنعتی • خدمات صنعتی مشخص
هزینه های قابل قبول طرح	<p>هزینه های مستقیم سرمایه گذاری</p> <ul style="list-style-type: none"> • هزینه های خرید و تولید دارائی های منقول و غیر منقول قطعی • دارائیهای لیزینگ شده مالی • تحت شرایط خاص ، دارائیها عملیانی لیزینگ شده <p>یا</p> <p>هزینه های عملیاتی آتی</p> <ul style="list-style-type: none"> • هزینه های حقوق برای دو سال 	<p>هزینه های مستقیم سرمایه گذاری</p> <ul style="list-style-type: none"> • هزینه ای خرید تولید دارائی های منقول قطعی • تأمین مالی دارائی های لیزینگ شده
حداکثر مقدار سرمایه گذاری قابل قبول	<ul style="list-style-type: none"> • تا 500,000 یورو برای هر شغل ایجاد شده (به شرطی از کل هزینه های سرمایه گذاری تجاوز ننماید) 	حدی تعیین نگردیده
نیازمندیهای کلی برنامه	<ul style="list-style-type: none"> • پروژه سرمایه گذاری شغل بلند مدت خلق نماید • تجهیزاتی که یارانه به آنها تعلق گرفته میبایست حداقل پنج سال در مکانی که تعیین شده باقی بماند 	<ul style="list-style-type: none"> • تجهیزاتی که یارانه به آنها تعلق گرفته میبایست حداقل پنج سال در مکانی که تعیین شده باقی بماند.

Labor-Related Incentives

Investment Incentives Package

Operational Incentives Package

Cash Incentives

Interest-Reduced Loans

Public Guarantees

Labor-Related Incentives

R&D Incentives

کمیسیون اقتصاد کلان

Labor-Related Incentives Program Provision				
Incentives Programs	Recruitment Support	Pre-Hiring Training	Wage Subsidies	On-the-Job Training
Program Provision	<ul style="list-style-type: none"> Organization and/or support of recruitment process by local job centers Assessment center provided by training agencies 	<ul style="list-style-type: none"> Organization of training courses for unemployed candidates by local job centers in close cooperation with investor No binding work contracts required 	<ul style="list-style-type: none"> Provided for employment of long-term unemployed candidates or unemployed candidates under the age of 25 or above 50 Company has to provide a work contract with a minimum 15 hour working week 	<ul style="list-style-type: none"> For all employees EU notification required for grants exceeding EUR 2 million per company
Eligible Costs	<ul style="list-style-type: none"> Job vacancy advertisements, applicant screening and pre-selection of candidates Assessment center 	<ul style="list-style-type: none"> Trainee labor costs Training course costs 	<ul style="list-style-type: none"> Wage costs Social security contributions 	<ul style="list-style-type: none"> Training courses
Possible Promotion Rates	<ul style="list-style-type: none"> Up to 100% of eligible costs subject to local job center budget 	<ul style="list-style-type: none"> Up to 100% of eligible costs for a training period of up to three months 	<ul style="list-style-type: none"> Normally up to 50% of eligible costs for up to 12 months 	<ul style="list-style-type: none"> Up to 50% of eligible costs
Managing Authority	<ul style="list-style-type: none"> Local job centers 	<ul style="list-style-type: none"> Local job centers 	<ul style="list-style-type: none"> Local job centers 	<ul style="list-style-type: none"> Appropriate federal state labor ministry

Incentives programs are typically managed by the local job centers which also administer the relevant funding budgets. Accordingly, the available labor-related incentives and their specific design may vary from municipality to municipality.

Local job centers offer their services free of charge. The state ministries for labor are responsible for managing on-the-job training programs.

Our Project-Specific Incentives Services

Germany Trade & Invest provides you with a detailed overview of labor-related incentives programs ranging from recruitment support to on-the-job training programs. We organize first meetings with local job centers and the appropriate federal state labor ministries. Our experts also give you advice about how to add labor-related incentives to the whole incentives package available in Germany.

مزایای پیشنهادی برنامه مزایای مرتبط با نیروی کار

آموزش حین کار	یارانه حقوق	آموزش های پیش از استخدام	حمایت جذب و اشتغال نیروی کار	برنامه مشوق ها
<ul style="list-style-type: none"> برای کلیه کارکنان صندوق اجتماعی اتحادیه اروپا مجوز اتحادیه اروپا برای کمکهای بلاعوض که فراتر 2 میلیون یورو و هر شرکت میباشد لازم است 	<ul style="list-style-type: none"> به شرطی که اشتغال بلند مدت باشد و کارکن بیکار بوده باشد و یا بیکار زیر 25 سال یا بالای 50 سال باشد شرکت باید قرارداد کار با حداقل 15 ساعت کار در هفته ارائه نماید 	<ul style="list-style-type: none"> سازماندهی دوره های کارآموزی توسط مراکز کاریابی محلی در هماهنگی نزدیک با سرمایه گذار قرارداد کار بدون تضمین مورد نیاز است 	<ul style="list-style-type: none"> سازماندهی و یا حمایت جذب و اشتغال نیروی کار توسط مراکز کاریابی محلی ارزیابی توسط مراکز کارآموزی صورت میپذیرد 	<ul style="list-style-type: none"> برنامه پیشنهادی
<ul style="list-style-type: none"> دوره های کارآموزی 	<ul style="list-style-type: none"> هزینه حقوق سهام حق بیمه تامین اجتماعی 	<ul style="list-style-type: none"> هزینه آموزشی نیروی کار هزینه دوره های کارآموزی 	<ul style="list-style-type: none"> آگهی شغل مورد نیاز بررسی تقاضای کار و انتخاب اولیه مرکز ارزیابی 	<ul style="list-style-type: none"> هزینه های قابل قبول
<ul style="list-style-type: none"> تا 50٪ هزینه ای قابل قبول 	<ul style="list-style-type: none"> به طور معمول تا 50٪ هزینه های قابل قبول تا 12 ماه 	<ul style="list-style-type: none"> تا 100٪ هزینه های قابل قبول برای دوره های تا حد اکثر سه ماه 	<ul style="list-style-type: none"> تا 100٪ هزینه های قابل قبول مرکز کاریابی محلی تا حد بودجه تخصیص یافته 	<ul style="list-style-type: none"> نرخ های حمایتی ممکن
<ul style="list-style-type: none"> وزارتخانه مرتبط ایالتی و فدرال کار 	<ul style="list-style-type: none"> مراکز کاریابی محلی 	<ul style="list-style-type: none"> مراکز کاریابی محلی 	<ul style="list-style-type: none"> مراکز کاریابی محلی 	<ul style="list-style-type: none"> مرجع مسئول

Investment Incentives Package

Operational Incentives Package

Cash Incentives

Interest-Reduced Loans

Public Guarantees

Labor-Related Incentives

R&D Incentives

German Federal Government R&D Grants

All research programs financed by the German federal government have been concentrated within the federal High-Tech Strategy. The High-Tech Strategy defines specific lead markets and priorities as well as key technologies with a high dependency on ongoing high-tech research and development – each of these consist of a number of different R&D programs.

More than EUR 5 billion annually is reserved for R&D projects in the form of non-repayable project grants. Grant rates can reach up to 50 percent of eligible project costs. Higher rates may be possible for SMEs.

Cooperation between project partners, especially between enterprises and research institutions, is usually required. The federal government periodically calls for R&D project proposals followed by a competition of best project ideas.

In addition, a number of national programs without a specific technological focus also exist, with the Central Innovation Program for SMEs (ZIM) being the most prominent. Application for incentives available under these programs is possible at all times and without any prior calls for proposals or application deadlines.

German Federal State Funding

In addition to programs run by the federal government, each German state has R&D grant programs in place. Some states put particular focus on specific industry clusters, but programs without a specific technological focus also exist. Cooperation between project partners is not always necessary.

Further R&D Project Subsidy Options

R&D loans can be an alternative to R&D grants and entail several specific advantages: they are usually not attached to a specific technology field, application is possible at all times (no deadlines), and they can cover higher project costs.

R&D loans are provided by different governmental programs. For instance, the ERP Innovation Program offers 100 percent financing of eligible R&D project costs up to EUR 5 million.

Public (silent) partnerships are offered by both the KfW Bankengruppe and state-owned venture capital

companies to technically oriented companies. Direct shareholding by a public investment company is also possible. Conditions are negotiated on a case-by-case basis.

Our Project-Specific Incentives Services

Germany Trade & Invest helps to identify suitable programs for the project and region in question. Our experts provide assistance in formulating a draft project outline which normally serves as the first step in the R&D incentives application process. Our managers initiate meetings with the relevant program managing authorities and provide advice during the entire application process.

R&D Center Funding Opportunities: Combining Cash Incentives and R&D Incentives

For setting up R&D centers in Germany, two funding measures – cash incentives and R&D incentives – can be combined. Cash incentives are suitable for initial capital expenditures, whereas R&D incentives cover specific R&D project running expenditures. The final decision on whether R&D centers are eligible for cash incentives lies with the respective state development bank.

Incentive example for combining cash incentives with R&D incentives:

Investment-related capital expenditure (max. 3-year time frame)			Specific R&D project expenditure (i.e. one R&D project, 2-year time frame) ¹		
Item	Costs (in EUR)	Public funding (in EUR)	Item	Costs (in EUR)	Public funding (in EUR)
Building	2.5 million	0.75 million (30%) ²	Personnel	1.5 million	0.75 million (50%) ³
Equipment ⁴	2.5 million	0.75 million (30%)	Equipment ⁴	0.5 million	0.25 million (50%)
Total	5.0 million	1.5 million	Total	2.0 million	1.0 million

¹ Expenditures may be duplicated with the definition of more than one specific R&D project.

² Incentive rate depends on: location, company size, investment volume.

³ Incentive rate depends on: company size, R&D category, level of cooperation.

⁴ Please note that the same equipment cannot be funded twice. Funding can either come from cash incentives or from R&D incentives.

ترکیب مشوق های نقدی و مشوق های تحقیق و توسعه (R&D)

برای تاسیس مراکز تحقیق و توسعه (R&D) ، دو نوع تامین مالی یعنی مزایای نقدی و مزایای تحقیق و توسعه (R&D) میتوانیید ترکیب گردند. مشوق های نقدی در هزینه های اولیه تاسیس به کار میرود ، در حالیکه مشوق های تحقیق و توسعه (R&D) در هنگام اجرای پروژه موضوع تحقیق و توسعه بکار میرود. تصمیم نهائی در خصوص قابل قبول بودن مشوق های نقدی مرکز تحقیق و توسعه (R&D) یا بانک های توسعه ایالتی است.

مثال برای ترکیب مشوق های نقدی و تحقیق و توسعه (R&D)

هزینه های مرتبط با سرمایه گذاری ایجاد (حداکثر در فاصله زمانی 3 سال)			هزینه های تحقیق و توسعه مشخص (یعنی یک پروژه تحقیق و توسعه (R&D) ، در فاصله زمانی 2 سال) ¹		
موضوع	هزینه (به یورو)	سهم دول (به یورو)	موضوع	هزینه (به یورو)	سهم دولت (به یورو)
ساختمان	2.5 میلیون	0.75 میلیون (30٪) ²	ساختمان	1.5 میلیون	0.75 میلیون (50٪) ³
⁴ تجهیزات	2.5 میلیون	0.75 میلیون (30٪)	تجهیزات	0.5 میلیون	0.25 میلیون (50٪)
جمع	5 million	1.5 million	جمع	2 million	1 million

- 1 - هزینه ها میتواند با تعریف بیس از یک پروژه تحقیق و توسعه (R&D) دو برابر شود
- 2 - میزان مشوق ها به مکان ، اندازه شرکت و حجم سرمایه گذاری بستگی دارد
- 3 - میزان مشوق ها بستگی دارد به اندازه شرکت ، مقوله تحقیق و توسعه (R&D) ، سطح همکاری
- 4 - توجه شود که تجهیزات مشابه نمیتواند دوبار تامین مالی شود . تامین مالی میتواند یا از طریق مشوق نقدی و یا از طریق تحقیق و توسعه (R&D) صورت پذیرد.

فصل ۳

نتیجه گیری و پیشنهاد

این روزها کشورمان، با درگیری در شرایط **رکود** توأم با **تورم**، اگر نگوئیم وضعیت خطرناک، حداقل شرایط **ناهمگون** و **ناعادلانه‌ای** را تجربه می‌نماید. از یک سو، هر روز عرصه بر فعالیت های **تولیدی** و **تولیدکنندگان واقعی** تنگ تر میشود و ادامه حیات آنها **پر هزینه** و **سخت تر** می‌گردد. برعکس، از سوی دیگر برای فعالیت هائی که به نظر نمی‌رسد چندان ارزش افزوده مولدی را به جامعه تزریق کنند، جریان فعالیت **سهل تر و آسان تر** می‌گردد. فعالیت های **واسطه گرایانه‌ای** که نه تنها سهل و آسانند، بلکه **منافع پر شمار و سهل الوصولی** را نیز به همراه دارند و از آن طرف به هیچ بخش و گروهی در جامعه نیز پاسخ گو نمی‌باشند، نه غم نان دارند و نه این که غمی از وطن بر دوش اینان سنگینی میکند. این آسیاب، در گردش هر روزه خود، می‌چرخد، اما به نظر نمی‌رسد این چرخ، آردی را که متعلق به ملت باشد، به این آسیاب آورده باشد. سیاست مداران لازم است به این نکته توجه نمایند که تصمیم هائی که برای **رضایت خاطر مردم** و تأمین نیازهای **کوتاه مدت** آن‌ها، بدون توجه به **نتایج بلندمدت** این تصمیمات، می‌گیرند، ممکن است در کوتاه مدت منافع کوچکی را برای مردم فراهم کنند و رضایت خاطر آن‌ها را تأمین نمایند، اما در **بلندمدت**، این تصمیمات، ممکن است **شرّی فاجعه‌آمیز** را برای مردم در پی داشته باشند.

" در حوزه اقتصاد، یک عمل، یک عادت، یک نهاد و یا یک قانون فقط دارای **یک تاثیر** واحد نیست، بلکه **زنجیره‌ای** از تأثیرات را به دنبال دارد. از میان این تأثیرات، **اولین اثر**، فوری است و همزمان با علت خود ظاهر می‌شود. این اثر دیده می‌شود، اما آثار بعدی **متعاقب** آن **بروز** می‌کنند و دیده نمی‌شوند. اگر بتوانیم آنها را پیش بینی کنیم، موفق خواهیم بود. بین یک اقتصاددان بد و یک اقتصاددان خوب، فقط یک تفاوت وجود دارد؛ اقتصاددان بد، خود را به تأثیرات قابل **مشاهده محدود** می‌کند، در حالی که اقتصاددان خوب، هر دو اثر را در نظر می‌گیرد؛ یعنی آنچه را که دیده می‌شود و هم آنچه را که باید پیش بینی کرد. تفاوت بیان شده بسیار بزرگ است؛ به همین دلیل تقریباً همیشه هنگامی که عواقب فوری خوشایند می‌باشند، عواقب بعدی **فاجعه آمیز** هستند و بالعکس. اقتصاددان بد، خواهان **خیری کوچک** اما **آنی** است که **شرّی فاجعه آمیز** به دنبال دارد؛ اما یک اقتصاددان خوب طالب **یک خیر عظیم** است، حتی اگر دستیابی به آن **مستلزم** پذیرش **خطرات اندکی** در **زمان حال** باشد. " (۲۷)

حال، این سؤال پدید می آید که اگر با تکیه بر بخش های واسطه گری و بدون توجه بر بخش تولید، می توان کشور را به سعادت و توسعه رساند، چرا طی چند دهه گذشته، با رفتارهای نامهربانانه در مورد بخش تولید و عدم داشتن برنامه ای جامع و کارآمد در مورد آن و فراهم نمودن شرایط و بالعکس فشار و مضیقه در تأمین منابع مالی برای آنان، با تسهیل انجام فعالیت های واسطه گری در کشور و فراهم نمودن شرایط و انبساط تأمین منابع مالی برای آنان، نتوانستیم به این مهم دست یابیم و هر روز، اقتصاد را بحران زده تر و آشفته تر از دیروز نظاره گر بودیم؟

به دلیل اشتباهات کاملاً قابل توجه در طول ۴۲ سال گذشته و وجود مشکلات ساختاری اساسی در کشور، اقتصاد ما به تدریج و طی سال ها با رشد ذمّلی روبرو شده بود و همان گونه که قبلاً توضیح داده شد با احتمال بسیار زیاد می بایست در طول پنج یا شش سال آینده، منتظر سرباز کردن آن می نشستیم. لیکن به دلیل سوء تدبیرها در ده سال گذشته و شدت یافتن تحریم ها در این دوران، این وضعیت سریعتر رخ داد. شاید بتوان گفت این وضعیت عنایتی بود که از طریق آن، چشم ها باز شود تا بتوانیم بستر مناسب را برای تعالی کشور، تشخیص و آن را فراهم نمائیم. حال در این شرایط اگر این فرصت برجسته و مغتنم نیز از دست برود، ممکن است تا چند نسل دیگر، دوباره چنین فرصتی برای تعالی کشور فراهم نگردد.

خوشبختانه کشورمان بر اثر تلاشهای صورت گرفته در گذشته، علیرغم نداشتن نقشه راه و وجود سردرگمی های فراوان در تصمیم گیری های دولت ها و سیاست مدارانش، هنوز توانمندی و امکانات لازم، جهت جهش اساسی و دسترسی به اوج پیشرفت را در خود دارا می باشد. به قول زنده یاد، دکتر حسین عظیمی، نمی توان گفت که کشور توسعه نیافته است و یا توسعه یافته است. استعدادهای درخشان در داخل و خارج کشور می توانند فضای لازم را برای این مهم فراهم نموده و کمک کننده باشند. لیکن در این جا واقعیتی وجود دارد که الزامی است به آن توجه نمود:

" به هنگام رویارویی بامشکلات اساسی، نمی توانیم از همان سطح تفکری که آن مشکلات را به وجود آوردیم آنها را برطرف کنیم. " (۲۸)

حال با توجه به تجارب حاصل شده از طریق آزمون ها و خطاهای صورت گرفته در نحوه مدیریت کشور در طی سالیان سال، که کشور هم بهای کمی برای حصول آن ها نپرداخته است، می توان گفت که شیوه های تصمیم گیری و تصمیم هائی از جنس گذشته، ما را به سر منزل مقصود نمی رساند. ایجاد تغییری از نوع بهبود، رشد و شکوفایی، نیازمند تغییری بنیادین در ساختارها، روش ها و نوع تصمیم گیری در کشور می باشد، تغییری که بتواند اوج اقتدار، سربلندی و سعادت را برای همه اعضای این کشور در حال و آینده به همراه داشته باشد و کشور عزیزمان ایران را به جایگاه های رفیع و سعادت مند برساند.

از اینرو پیشنهادات پیش گفته گروه مشاوران هاروارد توسط جورج بالدوین، همچنین نظرات زنده یاد دکتر حسین عظیمی، که بر اثر سال ها ممارست نظری و عملی به آن ها رسیده است، مبنای پیشنهاد این کمیسیون را برای برون رفت از مشکلات و حرکت به سوی پیشرفت اقتصادی کشور، بر پایه تولید صنعتی و فن آوری های پیشرفته، تشکیل می دهد. امید که این پیشنهاد مورد بحث قرار گرفته و سپس ارتقاء و تکامل یابد تا بتواند اجرائی گردد.

تعقل، تدبیر و برنامه چاره کار است، نه اینکه با پاک نمودن صورت مسئله، میهن خود را به صورت دربست، جولانگاه غیر منطقی محصولات خارجی نمائیم. باشد تا هر تلاشی بتواند بخشی از کلاف درهم تنیده دور باطل توسعه نیافتگی در کشور را باز نموده و راهکارها و راهبردهای دستیابی به اهداف آرمانهای ملی را پررنگ نماید.

چنین باد

نقطه شروع توسعه یک کشور

« در تاریخ هر کشور یک لحظه بهینه وجود دارد که لحظه شروع توسعه است. این لحظه مدت زمانی کوتاه است که طی آن عوامل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی به یک همگرایی برای ایجاد یک فضای بسیار مساعد برای خیز برداشتن به سوی رشد اقتصادی می رسند. **اگر چنین لحظه بهینه‌ای از دست برود ممکن است چندین نسل زمان لازم داشته باشد تا دوباره شرایط مناسب را بشود به وجود آورد.** از ویژگیهای این لحظه بهینه این است که رشد یک طبقه کارآفرین داخلی همزمان می شود با ظهور یک گروه نخبه سیاسی که دارای قدرت و عزم لازم برای فراهم کردن بستر سیاسی مساعد جهت اعمال صلاحیت‌ها و استعدادهای کارآفرینی است. »

اقتصاددان شهیر توسعه ، **Benjamin Higgins**

Clifford Geertz , AGRICULTURAL INVOLUTION, Berkeley 1968

مأخذ : مقدمه کتاب

با سپاس و قدردانی از استاد بایزید مردوخی برای در اختیار گذاشتن مأخذ و ترجمه آن

" کار برنامه ریزی درایران کارمندی شده است . یعنی ما ، در تدوین برنامه های توسعه مان از تجربه واقعی و از علم واقعی به اندازه کافی و به صورت نهادی استفاده نمی کنیم . درحالی که مثلاً اگر بخواهیم در عرصه صنعت درست برنامه ریزی کنیم باید کمیسینی به وجود آید و سپس برای عضویت در کمیسیون باید سراغ چند مدیر پر تجربه ، با سابقه و درگیر در کار صنعت رفت که شایستگی خود را نشان داده اند . کسانی که در مجتمع های بزرگ مدیر بوده و با مسائل آن آشنا هستند . از طرف دیگر باید در مجامع فکری جستجو کرد و چند نفر را که درباره صنعت ایران فکر کرده اند به عضویت این کمیسیون درآورد. همچنین باید برویم سراغ تشکیلات حرفه ای، کارفرمائی و کارگری . به این ترتیب شورائی تشکیل می شود که در آن هم تجربه است ، هم علم و هم تشکیلات موجود در جامعه . چنین سازمانی پس از تشکیل باید اختیار تصمیم گیری داشته باشد. در اینجا مسئله نقش سازمان برنامه به میان می آید . سازمان برنامه باید دبیرخانه آن شورا باشد ، نه تهیه کننده برنامه . یعنی شورای مذکور ، تصمیم می گیرد و درکنار او سازمان برنامه ، اطلاعات جمع آوری می کند، تصمیمات متخذه را در مدل اقتصادی قرار می دهد و نتایج مثبت و منفی آنها را می سنجد و در اختیار شورا قرار می دهد تا شورا با توجه به نتایج آن تصمیم ، آن را ردّ یا ابقاء کند . ..... برنامه ای که به این ترتیب تدوین شود ، دست پخت مدیران خبره، متخصصان و سازمانهای حرفه ای است . یعنی کاری است علمی - تخصصی . ..... اما نه اینکه شورای برنامه ریزی ایجاد کنید و وزیر و معاون و دو سه نفر دیگر را انتخاب کنید و بعد هم به این شورا صرفاً نقش مشورتی بدهید و ..... آنچه از این مجموعه به دست می آید چیزی نیست جز یک برنامه کارمندی..... یعنی اولاً باید شوراهائی داشته باشیم که افراد سرشناس بخشهای جامعه، عضوانها باشند و ضمناً دارای قدرت تصمیم گیری هم باشند. " (۲۹)

پیشنهاد:

به ایجاد نهاد و یا سازمانی **فرا قوه ای** برای توسعه و پیشرفت اقتصادی کشور با بازه زمانی ماموریت **۱۰ ساله** اقدام گردد.

هیأت اُمناء این نهاد یا سازمان متشکل از افراد و ذینفعان بخش اقتصاد جامعه به شرح زیر :

- ۱- کارشناسان تحصیلکرده و با تجربه دولت به انتخاب دولت محترم
- ۲- نمایندگان ناظر دیگر نهادهای حکومتی
- ۳- نمایندگان **انتخابی** جامعه دانشگاهی اقتصادی و فنی
- ۴- نمایندگان تحصیلکرده و با تجربه **انتخابی** مدیران اجرائی تولیدی بخش خصوصی توسط اتاق ایران و تشکلهای مردم نهاد خصوصی
- ۵- نمایندگان **انتخابی** تحصیلکرده و با تجربه کارگران واحدهای تولیدی

تشکیل، و **تنها** در این نهاد و یا سازمان، برای برنامه توسعه اقتصادی تصمیم گیری شود. شایسته توجه است که مجموع افراد مذکور در بندهای ۳ الی ۵ می بایست حداقل برابر مجموع افراد بندهای ۱ و ۲ بوده و کاملاً **ریشه** بخش خصوصی داشته باشد و هیچگونه **وابستگی** به نهادهای دولتی نداشته باشند. **تصمیمات** این تشکیلات برای کلیه قوا، از نظر اقتصادی **فصل الخطاب** باشد.

از سوی دیگر بودجه برنامه توسعه کشور لازم است تحت اختیار کامل این نهاد یا سازمان قرار گیرد .

ده نکته کمک کننده برای دستیابی به توسعه اقتصادی

- ۱- دولت در کشورهای در حال توسعه میتواند تنها کارگزار اقتصادی باشد که با نقش حیاتی خود در فرماندهی دوراندیشانه همراه با قدرت اجرایی قوی، قادر به ابتکار عمل برای توسعه اقتصادی و کاهش فقر میباشد.
- ۲- با ملاحظه کشورهای توسعه یافته، از لحاظ تاریخی هیچ کشوری وجود ندارد که واقعاً ثروتمند شود بدون آنکه از لحاظ صنعتی توسعه یابد.
- ۳- در کشورهای توسعه نیافته، محول کردن توسعه اقتصادی به بازار و تجارت آزاد، بدون بنیادهای سالم و معتبر صنعتی به طور اجتناب ناپذیری به شکست پایه های صنعتی منجر میشود.
- ۴- دولت باید با همراهی نخبگان و ذینفعان جامعه، چشم انداز بلند مدت برای توسعه صنعتی و وظیفه معرفی راهبردهای گام به گام بنگاههای تولیدی را در زمین سخت و دیربازده توسعه اقتصادی صنعتی برعهده گیرد.
- ۵- با در نظر گرفتن محدودیتهای جدی برای توسعه، حمایت از بنگاههای صنعتی نیازمند به اجراء گذاشتن اصل «انتخاب و تمرکز» است.
- ۶- از آنجا که بنگاههای تولیدی در مرحله نوزادیشان نسبت به تغییرات محیطی به شدت آسیب پذیرند، دولت میبایست در خطرات و عدم اطمینان هائی که در چنین مرحله ای با آن روبرو هستند، با آنها شریک گردد.
- ۷- هنگامی که اولویت وظایف و کارها شناسائی و تشخیص داده میشود، بسیج منابع برای انجام وظایف لازم است. در شرایط کمبود منابع، باید از خارج برای کمبودها و احتیاجات قرض گرفته شود. تعادل بودجه یا فقدان بدهی به خودی خود نباید یک هدف باشد.
- ۸- تکیه بر مزیت نسبی یک دام بوده و نباید به خودی خود یک اصل تلقی گردد، بلکه به این واقعیت توجه گردد که مزیت سازی و آنهم از نوع فن آورانه مسیر موثر کسب موفقیت است.
- ۹- توسعه اقتصادی اساساً به افکار مردم بستگی دارد. از اینرو شفافیت، انصاف، نظارت و توازن، مشارکت، رعایت قانون، پاسخگوئی، مدیریت ذینفعان و اقدام عملی از حیاتی ترین ابزارهای نیل به توسعه میباشد. کشورهای در حال توسعه اغلب متهم به «زیاد شعاردادن و کمتر عمل کردن» میباشند.
- ۱۰- هنگامیکه شتاب برای زایش و رشد بنگاهها فراهم می شود، بنگاهها می توانند خودشان از طریق رقابت، رشد و توسعه یابند و در این مرحله دولت باید به سرعت از نقش پدران خود عقب نشینی کند و تنها به هماهنگی، نظارت، در صورت لزوم دخالت و جلوگیری از رقابت مخرب پردازد.

کمیسیون اقتصاد کلان

پایان